

Incipit liber Seruitoris liber. xxviiij. Bulchasin Benaberacerin: translatus a Simone Januensi: interprete Abraam iudeo tortuosensi.

Dirit aggregator huius operis. Postquam ego collegi librum hunc magnum in medicinis compositis qui est liber magni iuuamenti quem nominavi librum seruitorum: et compleui libros suos omnes secundum voluntatem meam:

Inueni in multis medicinis compositis libri huius medicinas multas simplices que indigent preparatione ante horam necessitatis magne earum: quemadmodum succos exprimere et medicinas comburere abluere et conficere aliquas ex eis. Et discernere que ex eis bona sunt et que non bona et alia secundum hanc formam. Preueni igitur aggregare omne quod est necessarium in hoc secundum rememoracionem meam. Et ordinavi hunc librum in tres tractatus. **¶** Primus eorum est de preparatione lapidum et mineralium, solum: et de ablutione eorum: et de adustione et confectione eorum: sicut est marchesita: et attramentum: et calcantum: et colcotar: et species aluminus: et species salis et plumbus: et ferrum: et es: et cobol: et scorzia argenti: et scorzia auri: et est de ablutione thucie et calcis: et est de sublimatione argenti viui: et arsenici: et de medicinis petratis: id est psyllotris et de operatione medicinarum acutarum: et de operatione gengisur et de preparatione istorum omnium: et de declaracione sciencie iuuamentorum istorum omnium.

¶ Tractatus secundus est de preparatione radicum plantarum: et operatione expressionis succorum earum: et qualiter extrahuntur mucilagines et cortices seminum: et medulle seminum: et de ablutione olei: et de preparatione fecis eius: et de ablutione aceti: et de colatione fecis eius: et de operatione aceti squillitici: et de distillatione aque ipsius squille: et de distillatione aque camphore: et de operatione amilli ex frumento: et de ordeo et siligine: et de ablutione coralli et karabe: et de operatione medicinarum acutarum et laxatiuarum: sicut est scamonea: et coliquintida: turbit: et meceron: et anacardi: et scobram: id est esula: et species eius. Et ad sciendum tempus quo debent colligi herbe necessarie reservationi et qualiter debent seruari que colliguntur: ex radicibus: et floribus: et oleis eorum et similibus. **¶** Tertius tractatus est de preparatione medicinarum sumptuarum ex animalibus: sicut de adustione conchilium: et ostrachorum: et coruum: et salearum. et ynquium: et ossium: et de adustione corticum ouorum: et de adustione sete: et de adustione sartam id est scorpionum et cancrorum: et tyriorum: et leporum: et vespertilionum: et yrudinum: et de modo colligendi sanguinem ex animalibus uiuentibus: et de candidatione cere et confectione yrine infantium: et qualiter fit gluten ex corys: et qualiter colliguntur fella et exsiccantur ad necessitatem alcohol: et de bona cognitione istorum omnium que sunt bona et que non bona ex eis.

¶ Tractatus primus capituli primi: de ablutione litargiri et adustione eius et electione boni ex eo.

e De primo tractatu est modus ablutionis litargiri et de adustione ipsius et electionis boni et non boni ex eo: Species igitur litargiri multe sunt: quod quedam species eius est que fit ex plumbo et quedam fit ex argento: et quedam ex auro: et quedam ex eis est nigri coloris: et quedam aurei: que quidam melior est ceteris. Nam ynguenta que fiunt ex tali litargiro declinant ad albedinem: et sunt nobilissime bonitatis: sed si litargirum fuerit

nigrum aut habens in se aliquid plumbi erit ynguentum quod fiet ex eo nigrum et turpe. Si ergo uolueris ipsum abluere et dealbare. necesse est quod eligas id quod habet colorem auri. et quod sit graue et mundum a plumbo: et frangas idem in frustra quantitate fabe: et accipias quantitates ex eo quam uolueris. et pone in olla rudi: et proyicias super idem aquas. et ponas super id de frumento bono et purgato quantitate quandam: et accipias de ordeo pugillum unum: et liga eam in panno lineo nouo: subtili: et suspendas eum ligatum in orificio olle intra ipsam. et facias feruere donec crepet ordeum. deinde auferas ollam ab igne. et ponas id quod est in olla in parua paradide munda: et proyicias frumentum. et funde super litargirum aliam aquam: et abluere ipsius fricando manibus fortiter. postea dimitte siccare. deinde accipe et tere ipsum: et proyice super ipsum aquam calidam: et agita ipsum: et dimitte quod residet. et abice aquam iterum desicca ut prius. et facias hoc desiccando: terendo: et abluendo tandiu quod subtilietur et dissoluatur in aqua. deinde expecta quod residet et clarificetur aqua. et abice ipsas. et tere quotidie sepe in die: et in uesperis: et pone super eum aquam aliam: et dimitte per horam ynam: et cola: et facias hoc totum ter in die: quinq; diebus continuis: post hoc proyice super duas lib. ex eo. 3. y. salis gemme: et infunde super ipsum aquam aliam. et quando fit album pone super ipsum aquam calidam: et facias secundum quod fecisti prius. tandiu quod nihil remaneat in eo falsedinis. et postea dimitte desiccari in sole. mouendo ipsius sepe donec exsiccatetur tota humiditas: deinde reponere et serua.

¶ Alius modus.

acipe de litargiro lib. y. et tere bene: deinde accipe de sal gemma nigra lib. vi. et misce cum litargiro et pone in olla rudi et proyice super ipsum tantum aque quod cooperiatur et agita tota die mane et sero: et si aqua uidebitur minui adde paulatim: et fac id triginta diebus agitando ut dictum est: ne coaguletur et putreficatur: et post triginta dies abice agitando paulatim: deinde pone ipsius in mortario et tere et postmodum proyice ipsum in paradide terrea munda et proyice super ipsum aquam: et agita cum manu motione forti: et dimitte donec residet: et abice illam aquam et superfunde aliam aquam: et facias hoc quousque falsedo tota recedat. postea dimitte fere exsiccare: et iforma troscos: et sine eos siccare: et serua in uase plumbeo.

¶ Modus alius.

frange litargirum in frustra quantitate fabe et pone ipsum intra stomachum apri: et fac tandiu feruere in aqua donec stomachus coquatur: deinde extrahere ipsum a stomacho et pone cum eo de sale quantitate que sufficiat: et tere et laua: sicut dictum est superius.

¶ Alius modus.

e sunt qui accipiunt litargiri quantitate lib. i. et misce cum eo tantundem salis: et ponunt super ipsum aquam. et terunt in sole. et mutant aquam yna vice post alias: quousque albefcat. Et aliter accipe quantitate litargiri: et inuolue in coto albo: et pone in olla fictili: et pone desuper ipsum aquam: et accipe fabas recetes vel nouas pugillum unum. et pone desuper: et permittite tandiu bullire quousque fabe crepuerint. et cotum nigrificatus sit. et tunc proyice ab olla: et inuolue in coto alio. et superpone aliam aquam claram ponendo alias fabas ut prius. et cotum que iterum ut fecisti. et facias hoc ter vel amplius quousque cotum non tingatur: et postpone ipsum in uase aliquo. et pone super omnes octuaginta dragmas ex eo salis nitri quantitate lib. i. et tere simul: et iterum superpone de salnitro albo fortis albedinis dragmas quadraginta postquam salnitrum prius dissolueris in aqua. et tere bene donec al-

bescat magna albedine: deinde pone in vase terreo latum habente orificium: et superpone aquam multam et agita et dimitte donec resideat et aqua clarescat et abice ipsam: et iterum pone aliam aquam: et fac sic donec aqua dulcescat: et nihil remaneat falsedinis. In fine vero cola aquam et pone in olla terrea noua vitreata in sole quadraginta diebus in estate. Et post quadraginta dies quando erit desiccata tum utere eo.

¶ Alius modus.

a Ecipe litargiri boni aurei partem: et tere bene et pone super eam de sale communi partes duas: et pone super eam quantitatem aque qua cooperiatur et superet circiter quatuor digitos: et dimitte in vase septem diebus: et misce omnia die bis: et post septem dies proice aquam et pone aliam aquam: et muta aquam illam quotidie usque ad finem quadraginta dierum. Tunc aqua enim dulciscabitur: et litargirum dealbabitur sicut cerusa: et fac trociscos et serua et utere.

¶ Combustio litargiri.

a Ecipe litargirum et frange frustatim ad quantitatem nucis et pone super prunas sufflando cum sole fabricorum donec fiat sicut ignis: deinde extrahere ab igne et sine infrigidari et absterge ipsam a putredine. Alij vero quando extrahunt ipsam ab igne extingunt eam in aceto vel in vino: et iterum ponunt in igne: et sic faciunt tertio: et etiam pluries extinguendo: et postea abstergunt.

¶ Modus operationis ceruse et ablutionis et electionis ipsius: et que est bona et que non.

m Modus faciendi cerusam sicut fit in Hispania: est ut accipias vas magnum terre habens orificium latius fundo eius et ponas eum in domo obscura plena fumo pecorum: et sit remota a vento: et sit domus stricta et sepeli omnes partes vasis in illo fumo: et pone in fundo vasis parum aceti boni vetusti cum fece sua: et super acetum pone iterum de yua bona et bene matura: quod attingat usque ad medium vasis: vel minus parumper. Et caue ab yua nigra ne cerusa destruat: et postea accipe pannum grossum de lana vel de pilo cuius forma rotunda formetur ad mensuram orificij vasis: et fac in ipso panno triginta vel quadraginta foramina vel plus vel minus secundum quantitatem orificij vasis: et suspende in vino quoque foramine panni filum unum grossum et forte et in capitibus filorum liga laminas plumbi unicuique filo laminam unam: et longitudo unicuiusque laminæ sit duarum partium palmi unius: et latitudo unicuiusque sit tertia pars palmi. Et spissitudo earum sit sicut grossitudo digiti vel circa illud: et suspende laminas in vase longe ab yuis circa mensuram trium digitorum: deinde cooperias vas aliquo coopertorio quod cooperiat os vasis cum toto illo coopertorio perforato: et stringe coopertorium bene: ne aer vel ventus ingrediatur: et claude hostium domus ne ventus ingrediatur in domum et dimitte sic decem diebus vel circa hoc secundum qualitatem temporis: postea aufer coopertorium primum et secundum perforatum. et aufer laminas paulatim. Nam tu inuenies in laminis cerusam: que declinat ad nigredinem parum: et tunc rade laminas paulatim unamquamque per se: et postea reponere eas in vase secundum modum predictum: et dimitte sicut fecisti prius: postea iterum auferas et rade et aduna cerusam simul et facias ita donec fere consumpte fuerint laminæ: deinde pone ibi alias laminas plumbi nouas: et fac ita sepe si vis multam cerusam facere: et caue a fumo vasis quia multum ledit cerebrum. Postmodum autem in tempore veris accipe quod colegisti et adunasti: et pone totum in magna peluis: et pone super eas aquam

et laua et proice aquam quando cerusa descenderit ad fundum peluis: et pone aliam aquam et fac ita donec nigredo recedat et fiat alba et purgata a superfluitatibus: deinde facias ex ea magdaleones: et pone super lapidem marmoris ad solem et sine siccare et custodias ipsa a fumo et a vento et a puluere et reponere et serua.

¶ Modus abluendi cerusam et assandi et lauandi eam.

r Ecipe cerusam et pone in vase fictili concauo super prunas: et fac ignem de subtus donec sit combusta deinde remoue ab igne et reponere: et si vis ipsam assare necesse est quod ponas eam in patella terrea super ignem et agita ipsam donec conuertatur in colorem cineris: postea aufer ab igne et dimitte infrigidari et reponere. Et si vis eam abluere tere ipsam in aqua sepe: et proice aquam sepe et abluere: sicut lauatur scorzia auri et argenti: quorum modus dicitur infra: et illa est bona cerusa que est multum candida et partes eius sunt de se clare: et quando tangis eam digito inuenies partes eius lenes sine asperitate et quando tu frangis aliquantulum ex ea yngue tuo quod fragitur est sicut squamma.

¶ Modus lauandi plumbum.

o Portet quod habeas mortarium et pistillum de plumbum. et proyicias in mortario parum aque: et agita cum pistello diu donec aqua incipiat denigrari et igrossari. deinde cola ipsam per pannum lineum. et fac hoc tres vel amplius: et dimitte quod colatum est quousque descendat plumbum ad fundum vasis: in quo ipsum colasti: et postea proice aquam eius. et pone aliam aquam et laua ipsum: sicut lauatur scorzia auri et argenti. et sepe quousque non remaneat in aqua: et la nigredo. Et fac trociscos. et reponere.

¶ Alius modus lauandi.

s Ut qui accipiunt plumbum purum: et limant eum cum lima. et terunt eum cum aqua modica in vase quod dicitur eorum lingua salaxa. et pistillum est de petra. et proiciunt desuper ipsam aquam. et lauant ipsam in vase sicut dixi supra: et cum manu adunant: et quod egreditur de nigredine proyiciunt: et scias quod non debet lauare yua vice multum ne conuertatur in cerusam: sed expectare parum. et reiterare aliam aquam et sinere quousque plumbum descendat in fundum vasis: et proyicere illam et iterum mittere aliam. Finaliter vero debet abici tota aqua et fieri ex eo trociscos. Et causa quare non debet multum exquiri sit ablui: est ne conuertatur in cerusam.

¶ Modus qualiter lauatur scorzia plumbi.

a Ecipe de scorzia plumbi et tere ipsam bene: et pone aquam: et abluere. et proice aquam semper: et iterum pone alias. et fac ita tamdiu quod bene abluta sit: in fine vero expecta quod descendat scorzia ad fundum vasis: et abice aquam: et fac trociscos: et reponere.

¶ Modus adustionis plumbi.

f Une laminas plumbæ. et pone in olla fictili. et proice super eas parum sulfuris radendo ipsum sulfur super eas. deinde accipe alias laminas plumbi et pone super primas. et iterum rade super eas de sulfure: et iterum alias laminas suppone et sulfur rade: et fac ita quousque olla sit plena. deinde accede super eas ignem: et quoniam videris plumbum infamari: oportet commisceas cum virga ferrea donec plumbum conuertatur in cineres. ita quod nihil remaneat de substantia plumbi: quin sit totum in cinere conuersum. et quoniam erit ita: aufer ab igne: et dimitte infrigidari: et oportet quod ille qui hoc facit cooperiat faciem suam: nam odor multum nocet.

¶ Modus alius comburendi.

a Ecipe limaturam plumbi: et admisce cum ea de sulfure. et pone in ollam super ignem. et agita cum virga modo predicto.

Liber

¶ Item alius modus.

Ly accipiunt cerusam de plübo loco sulfuris: et im-
ponunt: verü quo vsi sūt hispai de cöbustioe eius e:
q' accipiunt plumbü: et ponunt i furno aurificis: et suf-
flät cü folle donec p'flet: et post radüt sup eü sulfur donec
p'ustü sit: et colligüt et reponunt: vel etiä sufflant sup ipsum
sine aliquo sulfure quousq' p'burat. Verütamē magn' la-
bor e: et nō pōt p'burari nisi in magno tēpore: et cū difficulta-
te. Accipe ergo ips' adustū: et lana ips' cū aq' dulci sic abluüt
id qd supra dictū e in caplo de laminis et repone: et scias q'
quā erit bñ adustū p'uertē in colorē litargiri.

¶ Modus faciēdi es adustum.

Ngt Diacozides sunt q' faciūt es vsū ex clavis q'
repiunt i nauī in hūc modū. Accipiūt sulfuris par-
tē et salis tātūdē: et terūt vtrūq' sil: et ponūt clauos i
olla fictili' cruda cū sulfure et sale: et gradati: ita q' vnū so-
lariū faciūt de clavis et aliud ex puluere salis: et sulfure: et ite-
rū aliud ex clavis et aliud ex puluere. Et sic faciūt quousq'
olla sit plena: et postea cooperiūt vas cū coopozio terreo et
ponūt in fornace figulē: et dimittūt quousq' vas bñ coqua-
tur: et auferūt: et reponūt. Et dixit q' aly radüt sup ipsum
alumē iamēni loco sulfuris. Et aly nullū istoz ponūt nisi
q' p'burat sat. Et aly p'burat cū sulfure solo: s; id sit nigz.
Aly vero liniūt clauos cū sulfure et alumē dissolutis i ace-
ro: et adurūt in vase crudo. Et aly accipiūt clauos et ponūt i
vase creto: et p'ciūt desup acetū et p'burat et postq' adustū e
semel p'ciūt desup acetū: et sic faciūt ter et reponūt. Aly ve-
ro sic p'burat es: accipiūt. n. limaturā eris rubei: et ponūt su-
per eā octauā ptē sui de sulfure: et ligāt in pecia: et liniūt vel
lutāt cū argilla: et sinit siccari: et postea sepeliūt in igne scō
ex stercozib' aialii duob' dieb': q' erit adustū: et istud est
mirabile es adustū: qd me docuit qdā vir bon' et fidelis: et
meli' es vsū oib' e id qd appozat de babilonia: et postea
id qd venit de cypro: qd declinat ad nigredinē et ruborē.

¶ Ablutio eius.

Ed qui volunt eus abluere: terant eus in aq' dulci
s; modū illuz quo lauat cerusa mutando aquaz
ter in die donec nihil remaneat putredinis.

¶ Modus lauandi scoziā eris.

Lozia eris lauat eodē mō: et virt' ei' e sic virtus il-
lius. Verütamen scozia minoris virtutis est.

¶ Modus lauandi batiturā eris: et est illa que cadit ab in-
cude quando maleatur es.

Frit Diacozides sume batituram eris: et purga ex
ea lib. ij. et pōe in vase qd d' salaya. Et e mortariū et
pōe sup eā aquā clarā dulcē et misce bñ donec squāme de-
scēdat in fundū vasis: et ascēdat putredo natās in aq': et p'ce
aquam: et aufer qd est clarificatuz: et pone lib. i. et s. aque
pluuialis: et itez misce in salaya cū manu. Et quā videris eā
leuem p'ce aquā paulatim quousq' remaneat. s. ix. et laua
itez lauatiōe forti: et postea cōp'ime squāmas illas appo-
diādo parietibus vasis vt exp'matur ab eis aqua. Et tunc
accipe aquā illā: et pone ipsam in vase eris rubei: q' ista aq'
est corp' squāmaruz: et subtilitas eaz: et eaz virtus qua de-
bemus vti in medicinis oculoꝝ. Illud vero qd remaneat
habet modicā virtutez: et opoztet q' lanetur alia vice: et q'
misceat bene quousq' nihil remaneat illius lenis. Et po-
stea coopi residuū cū pāno: et dimitte duob' dieb': ita q' nō
p'moueat: et p' duos dies clarificabis et repōe i vase stricti
ozificij: et aly lauāt folia aly flozē eris: sic scoziā et reponūt.

¶ Modus comburēdi scoziā: et abluendi ipsam et eligē-
di bonam ex ea.

Quanduz e scozia quozūcunq' metalloꝝ noiaf
arabice climia. Et modus cöbustionis eius e q' po-
nas sup ignē de prunis: donec calefiat et faciat ebullitiones
siles yescis sicut facit scozia ferri: tūc extinguas eā i esta-

te in vino: et q' eget vsu ei' in scabie oculoꝝ: opz vt extingnat
eā in aceto. Aly vero accipiūt scoziā cöbustā in hūc modū
quē ego narro. Terūt ipsaz in vino et ponūt eā in ollā scās
ex argilla: et cöburūt alia vice quousq' frāgatur in modū
folioꝝ. Et postea terunt itez et cöburūt alia vice. Et tertio
donec vertat in cinerez et nihil remaneat grossifici et istud
est quo vtuntur quidam loco thucie.

¶ Doctrina qualiter aduritur scozia argēti et auri ex libro
almeiamir quibus vtimur in collirijs.

Lcipe de scozia cabrusie q'stū vis: et tere ipsaz gros-
so mō. Et p'fice cū melle ipsaz et pone ipsaz in vase
fictili nono et oppilla ozificiū eius et lini cū argilla: et facias
fozamē in summitate coopozij per qd fum' exalet. Et po-
ne vas in medio ignis ex carbonibus: quā ergo icipit scozia
cöburi aspice fumū qui egredit' ex fozanie: si declinat ad
nigredinē dimittas adhuc sup ignē: s; quā videris ipm de-
clinare ad albedinē aufer ab igne: et extrabe scoziā a vase
et p'uce sup ipsaz de bono vino q'stitatē q' extingnat: et dimi-
te refrigerari: et tere et vtete. ¶ Ablutio eius.

Ed ei' ablutio est: vt terat in aq' et p'yciat illa aq':
et itez ponat sup ipsaz alia aq'. Et fiat hoc sepe tam-
diu q' nō appareat sup aquā aliqd putredinis. De
de collige: sicca: et refertur. Et melior spēs ei' e cabrusie. De
inde q' hz colorē celestē et itus albū: et hz venas siles lapidi.
Alie vō sue spēs sūt nō bone. qz nō valēt nisi i vnguentis.

¶ Modus preparandi chatbimiam: et abluendi et confu-
ciendi eam: et thucia electionis eius.

Athimia e thucia: q' vocat arabice sapharie q' p'uer-
tit eramū rubeū i glaucū: et ipsa qd e thucia i potē-
tia. Et quā fit ex ea auricalchū ascēdit fum' eius et
adheret parietib' fornacis. et colligif et p'uertit tūc in thuc-
ciā i effectū. Et hec e illa q' e bona ad p'parādū et abluēdū.
Et thucia qd e lapis q' egredit' ex minera p'pe i albirā
ciuitatez hyspanie. et illa q' ex ea grauis est medicocriter: et d'
clinat ad rubedinez paulati: vel ad glaucedinez: est melior
speciez ei'. Et q' est mūda a lapidibus sue minere: et e spēs
climie s'm opinionez Dyascoridis. Et ois scozia de coz-
pore maleabili: sic est aurū et argentū: es vel plūbū: seu fer-
ruz. Et alie multe species: et aly lapides multi: sic marchasit
ta sunt oēs s'm opinionez Dyaacimie. Veruntū id qd ve-
rificatū e apud nos ex exp'ientia et ope h'mōi lōgo tpe i ablu-
tiōe istū thucie: et p'paratiōe ei' i medicinis oculoꝝ e vt ac-
cipias de isto lapide: sic egredit' d' minera terre ex eo q' e d'
clinās rubedini et glaucedini. sic dixi q' e mund' a lapidib'
sue minere. et frāge frustati. Et pone i fornace aurificis cū
multis carbonib': et suffla cū folle: et pone desup alios car-
bones: et suffla quousq' calefiat lapides: et ascēdat fum' ei'
ab igne. tūc ergo accipe illos cādētes cū forpice: et extingue
in aq' pluuiali vel dulci. Et q' vult vti ea i scabie oculoꝝ: et
vult q' ei' friditas et stipticitas sit amplior: o3 q' extingnat
eā i aceto vel in aq' granatoꝝ: v' i decoctiōe sumach. et ille q'
vult vt sit magis penetrās et subtilior: o3 q' extingnat eā in
v'io v' l'apa. Et iste e mod' coctiōis eius.

¶ Modus abluentionis eius.

Ed vō abluitiōis e q' accipias chatbimiam: et teras
m grosso mō: ne terant p'ces q' sūt i ea ex lapideis ve-
nis. Deide liga eā i pāno grosso ex lino. et pone co-
rā te parassidē magnā cū aq' dulci. et submergas peciā illā
i quā ligasti thuciā i aq': et frica manib' et iunge cū aq' illa se-
pe et diligenter dōce dissoluat qd e subtile ex ea: et egredia-
tur ex pāno i aquā. Et tua i. ereft q' repōas aquā illā cū eo
qd egressus est d' peciā i passide alia. et frices itez pānū in
aq' alia clara. et hoc fac quousq' tota terreitas thucie exco-
let a pāno: vltio p'uce qd remanet ex lapidib' i peciā. De
de misce aquā q' e i passide cū thucia. et p'uce aquā illā cū
subtili illo terreo: et illa p'guedie q' natat sup aquā pagita

Seruitoria

311

tionē ei⁹ i vase alio. Et facias hoc cū sūma facilitate: ita q⁹ sepe res illud subtilissime ab arena q̄ dīcedit i sūdovasio: r pycias aquā aliā sc̄do r tertio quousq; nihil remaneat d̄ sode ei⁹. deide pycie arenā q̄ sua grauitate iacet i sūdovasio: reliquū vō qd̄ reseruaſti dimitte residere i aq̄ dōec de scēdat ad sūdū. Tūc pycie aquā cū facilitate: dōec remaneat cor puz: hoc aut̄ pone sub sole donec desiccet: r reponē r serua.

¶ Alius ad idem.

Erū qdā abluūt itez hāc i hūc modū q̄ est: q̄ collū gūt cor ei⁹ r spumā seu pinguedinez eius de sup̄ficie aq̄ cuz coto mūdo. r pyciūt subam. Et iste modus ablutiois appellat̄ arabice althefiul. i. clay. Et faciūt ita sepe quousq; egrediat̄ tota spuma ei⁹ r subtilitas ei⁹: r abluūt corū a thucia q̄ est i ipso qualibz vice: r ponunt sub sole qñ expleuerint donec siccet. r reponūt necessitati.

¶ Modus confectionis chatbimie.

Confectio vō chatbimie diuersificat̄ fm̄ diuersitates egritudinū oculoz. Nā ille q̄ vult friditatem ei⁹ i optalmia oz q̄ ponat de aq̄ rosata bona i vna parasside. Deide ponat thuciā lotā: sicut dcm̄ est i vna pecia: r lauet fricādo cū aq̄ rosa. quousq; tota egrediat̄ d̄ pecia. Post hoc ponat sub sole: r copiat cū pāno mūdo ne cadat i ea puluis vel aliud: et dimittat donec siccet. Deinde ifundat eā cū aq̄ rosata. sc̄do r tertio. vltio terat eā subtilissime. Et terat cū ea aliq̄tūlū cāphore. r vtaf ea i egritudinib⁹ optalmie calē. Et ille q̄ vult imamentum ei⁹ i rubore palpebraruz: r in grossitudine eaz qd̄ d̄ arabice sulach: r i scabic: opz q̄ cōficiat̄ cū aq̄ mirabolanozū citrinozū loco aq̄ rosate. Et q̄ vult ea vti i egritudinib⁹ oculoz frigidis. Cōficiat̄ cū vino veteri bono odorifero ter. r ibibat eā in aq̄ maiorane recētis semel aut bis: r terat cū aliq̄tūlo sp̄te nardi. Et aromatiget eā cū modico musci: r vtaf ea i lachrymis oculoz r humiditatib⁹ descendētib⁹ ad oculū r i venis rubeis q̄ sunt sup̄ tere i coniūctura q̄ noiat̄ sebel r i fluxu palpebraz. Et sunt q̄ cōficiunt eā cuz aq̄ fenicul⁹ ad aquas descendētes ad oculū: aut cuz aq̄ sumach: r ille q̄ vult q̄ sit vntis abstergentis r rodentis: oz q̄ cōficiat eā cuz aq̄ acori: r slluz.

¶ Alius affatiōis modus.

Statio vō ei⁹ est q̄ accipias eā: r teras bñ: aut accipias d̄ lauata: r cōficias cuz aq̄: r fac trociscos: r pone sup̄ testa nouā: r ponas sup̄ pūnas. r volue trociscos cuz assiduatiōe dōec siccent̄ r fiat rubei. tunc reponē necessitati.

¶ Combustio eius.

Ed modus obustionis ei⁹ est q̄ accipias de thucia lota sic dixi supra: r fice eam cū melle bono: ita vt fiat ad modū paste: r pone in olla terrea q̄ hz orificium strictū r cooperi cū coptozio pueniēt orificio ei⁹: r oppila liniēdo cū argilla: r fac foramē in medio coptozū: r pone in fornace calcis: r dimitte donec vtaf: r qñ erit adustū: r signum est q̄ nō egrediat̄ a foramine fum⁹: aufer ab igne: r extigue eā ealidā in rob: r sicca r reponē.

¶ Modus combustionis marchasite r ablutiois eius r electionis eius que est bona: r que non.

Archasite due sūt spēs: aurea videlz r argētea: r illa q̄ grauior est ex ea est melior. r modus adustionis ei⁹ est q̄ accipias eā r rozes eā melle: r pone sup̄ pūnas nō multas r suffles cum assiduatiōe donec rubeat: deinde aufer ab igne. Sed ablutio ei⁹ est q̄ accipias de ea q̄ aurea est r terre r cribza: r pone itez in mortario r pycie sup̄ eam de aqua pluuiali r tere r sicca. Et itez pone aquam aliam: r facias hoc septē diebus continuis: postea adde parum musci r tere r vtēre ea in oculo: qz fert hūilitati eius r cicatricibus vlcērum r albedini eius.

¶ Modus abluendi antimoniū r adurēdi.

Blutio ei⁹ est sic ablutio marchasite r katbimie: r adustio ei⁹ est vt ponat sup̄ pūnas r sufflet cū folle

donec isflāmet̄ r auferat̄: postq; isflāmatū est statim igne: qñ si nūmū dimitteret̄ i igne rueret̄ i vtute plūbi.

¶ De modo faciēdi çimar ex ere r abluēdi ipsuz r colligēdi ex eo qd̄ bonum est.

Peratio faciēdi çimar fm̄ q̄ fit i ptib⁹ n̄fis. i. in hispania fit in hūc modum. Accipe vas fictile magnum: r orificiū sit latius fundo ei⁹: r pone ipz i domo plena stercozib⁹ ouū: r sepeli ipm̄ in modū que dixi i faciēdo cerusam nisi q̄ lamie in qb⁹ fit çimar debēt cē ex ere rubeo r latitudo cuiuscūq; lamie sit fm̄ mēsurā dimidi palmi: r longitudo sit fm̄ duas pres palmi vni: r spissitudo sit sic grossitudo dimidi digiti. Et nō est curādū: vtz vna q̄ apponit̄ i vase sit nigra: aut alba: aut si ponas acetū forte solū sine vuis. cooperi ergo vas post rstrictionē lamiarū: r strige os ei⁹ r oppila: r reuertere ad vas tranfactis. x. dieb⁹: r aufer lamias r rade çimar d̄ lamis paulati: r reponas itez eas in vase r dimitte dieb⁹ totidē: r itez abraide. et fac istud donec cōsumēt̄ lamie: r postq; cōsumpte fuerint pone alias lamias r fac vt fecisti pus donec habeas çimar q̄stum vis.

¶ Modus alius.

Nqt Dya. fit çimar in hūc modū. pone acetū forte in aliquo vase fictili. r cooperi vas cū coptozio facto ex ere curuo vel plano: si nō iucneris curuū sine aliquo foramine ne vapor acetū exalet extra: r ingras oz x. die: r rade a coptozio çimar r collige r sua. Vel accipe lamias ereas: r pone. i. suspēdeas i vase vbi sit acetū forte: r sit suspēsiō eaz ita vt nō tāgat acetū: in quolz. x. die r gras r rade qd̄ iuētū ē i lais ex çimar. Et dixit et q̄ fit fm̄ hūc mōz: r ē vt accipias frustū eris fustū vl̄ pla frusta r sepe li eā i viatio vne qñ acescit: r sp̄ qñ aliqd̄ or̄ i ex çimar sup̄ frusta collige r sua. Et dixit et q̄ fit ex limatura eris: r ex lais plūbi extēsis sbrilib⁹ pyciēde. d̄ sup̄ liaturā r laias acetū forte ter vl̄ q̄ter i die: r moue q̄lz die semel. r fac ita donec vtaf i colorē viridē. Et qdā aurifices faciūt çimar fm̄ mōz diuersū ab istis: r ē q̄ ter: r vzinā ifatiū i mortario ex ere cabusia. i. d̄ cupro cū pistello d̄ eodē: r agitāt diu quousq; color ei⁹ vtaf i viridē colorē: r cū isto clarificāt auruz. Et dixit Dya. mōz aliū i çimar que appellat̄ vmicularē vl̄ vmiculosū. Et fit vt accipias mortariū: r pistellū d̄ cupro: r pycie i eo d̄ aceto forti albo: r tere agitādo cū pistello dōec acetū igrosset̄: diñ adde acetū itez: r de aluie rotūdo r sal gēma clara lucida: r d̄ sale multū albo r d̄ salnitro: d̄ quolz añ. 3. 4. r tere agitādo diu i sole estivo: quousq; vtaf i colorē çimar: r igrosset̄: deñ coq̄ ipm̄: r ista spēs çimar est pulchri coloris r fortis opatōis. Aly faciūt i hūc eūdē modū addētes tātū vni pti aceri duas vzinē vetulste: r de medicis p̄dcis easdē pozōes. Et sūt q̄ adulterāt çimar cū ere adusto r gūmi arabico miscētes: r faciūt in modū supradictū vermiculosi.

¶ Mod⁹ alius faciēdi çimar.

Accipe pte sal: r pte farine orde: r tere vtrāq; cum aceto. r linias cū eo ollā terrea a pte interiori: r dimitte dieb⁹ quousq; iueniet̄ çimar sic çimar nouū r rade: r reponē.

¶ Modus cōburēdi çimar.

Accipe çimar r pone in patella terrea sup̄ ignē r misce quousq; videas colorē eius mutari: ita q̄ vtaf ad colorē thucie: r postea aufer ab igne: r sine tepescere r collige r sua r vtēre: r habeas de çimar qd̄ generat̄ in micris in isula cypri: qd̄ appet super aliquos lapides i qb⁹ est es: r est qd̄ stillat a spelūca: r id qd̄ ex eo apparet sup̄ lapides est paz fm̄ id qd̄ iuenit̄ in micris est maioris q̄titatis r pulchri coloris: s̄ nō est bonū pp̄ nimia q̄tūtatē q̄ admisceet̄ ei ex lapidib⁹: r sūt q̄ adulterāt cū multis reb⁹. sic cū pūice r marmore pistatis: r sūt q̄ miscēt̄ cā calcāto. r q̄ vult cognoscere illd̄ qd̄ ē adulteratū cū pūice: velcū marmozē madefaciat manum suam in aquam: r ponat super eam: quia statim dissoluetur: r sunt qui mastiv

cant eo cum dentibus: et sic percipiunt lapides: et discernitur id quod est adulteratum cum vitriolo: ponendo ipsum in lamina ferrea super ignem. et si continet aliquid vitrioli quando erit combustum fiet rubeum. sed id quod non est adulteratum remanet in suo colore: et sua figura. Et melior specierum eius in nostris partibus est quod est magis viride fortioris odoris adurens gustum: et fortioris operationis.

Modus comburendi et albificandi auripigmentum et sublimandi ipsum: et comburendi et vertendi citrinum in rubeum.

Pone auripigmentum in vase fictili super carbones accensos et agita ipsum satis sine intermissione: et quando erit valde calidum et color mutatur auferas ab igne: et dimitte in frigidari: et tere et repone: et vir tus eius est: quoniam ipsum putrefacit: et pungit punctio ne magna: et auferit carnem superflua in vlcibus: et abradit pilos.

Sublimatio arsenici.

Umpe de arsenico citrio id quod ex eo est humidius et laminosum: videlicet: quod assimilatur laminis auri: et tere cum tantumde salis: quod comedif: et pone iter duas patellas terreas vitreatas et luta eas cum terra vitrariorum: et pone super ignem et dimitte ipsum donec dissolvatur: et ascendat fumus eius et adhereat ad tectum superioris patelle: deinde aufer ab igne. et sine tepe scere: et tunc aperi vas et rade quod inuenies adherens tecto superioris patelle et misce ipsum cum eo quod remansit in patella inferiori: et tere in simul: et pone iterum inter patellas ut primo fecisti: et pone super ignem ad sublimandum iterum: et facias hoc tertio: et quarto: et totiens quod id quod ascendit fiat album sicut cerusa: quod quidem collige et serua necessitati.

Modus vertendi arsenicum citrinum in rubeum.

Sumtamen qui vult facere ipsum de citrino rubeum oportet quod frangat eum in frusta mediocria: et ponat in olla segregatum: et oppilet os olle: et ponat in furno panis et dimittat spacio quinque horarum: deinde frangat et auferat: quia tunc inueniet arsenicum rubeum pulchri coloris.

Modus albificandi argentum viuum per sublimationem.

Leipe de argento viuo bono et purificato la plumbo et omnia alia forde: et tere ipsum cum pondere eius de calcanto bono: et proice super eum acetum et affidua pistationem: quousque argentum viuum totum coaguletur et nihil de eo appareat in calcanto. Tunc ergo excita ipsum modicum ab humiditate aceti: et pone inter duas patellas et luta cum argilla: et pone super ignem. et fac ignes sub eo tanto spacio temporis quanto faceres si velles coquere carnes: deinde aufer ab igne: et dimitte in frigidari patellas et accipias et aperi eas: et tunc inuenies partem argenti viui adherentem tegmini patelle superioris: et partem eius mortuam et partem eius viuam: tunc ergo collige totum adhibe simul terens fortiter ut prius: et semper roza cum aceto: et iterum pone inter patellas: et luta labia cum argilla: et pone super ignem ut prius fecisti: et hoc totum fac septies vel amplius vel minus: quousque fiat album: quod collige et serua.

Modus sublimandi medicinam acutam que lingua arabica nominatur adhibebardic.

Umpe arsenici citrini puluerificati calcis vine alchali cimari. ana. lib. 5. argenti viui libra. i. salis armoniaci: quartam partem libze vnus terant omnia cum aqua primo donec moriatur argentum viuus: de

inde sicca et tere secundo: et pone in alutem ad sublimandum: et forma alutem est quod accipias ollam et patellam vnam terream: et facias in patella foramen ad magnitudinem ouificij olle: et construe ouificium olle super foramen quod fecisti in patella: et luta eam simul cum argilla sapienter: deinde fac furnum paruum: et pone patellam super furnum et luta bene ab omnibus partibus eius: deinde pone mediam in olla et coperi ollam cum parasside vitreata: et luta ouificium olle bene cum labijs parissidis vndique: post hoc accende ignem sub olla horis sex: quia medicina sublimabitur et ascendet supra patellam: et adheret parassidi: cum ergo in frigidatum fuerit aperi vasa: et abrade medicinam a parasside: et repone: et tere: illud autem quod remanserit in fundo olle serua similiter: et tere eo pro corrosiuo: etiam qui vult medicam fortius: eo oportet quod radat id quod remansit in fundo olle cum eo quod sublimatum est: et terat totum simul: et ponat iterum in alutem. et accendat ignem de subtus donec sublimetur: est namque fortius satis quod sublimabitur: et qui ponet eum ad sublimandum: iterum et tertio erit melius.

Modus faciendi cencifur. et est cinapium.

Leipe argenti viui et sulfuris citrini. ana. Et quod ponunt minus de sulfure: misce: et pone totum in vase vitreato de terra quod possit subsistere ignem et imple tertiam partem eius ex medicina: et duas partes eius relinque vacuas: deinde coperias vas cum parasside vitreata et luta sapienter cum creta et pilo confectis in simul: deinde edifica sibi furnum quadratum: et pone vas in medio furni quadrati: ita quod due partes vasis que sunt vacue supra medicinam: sint superantes extra furnum: et sit fundus vasis distans a solo fornacis mensura duarum partium palmi. deinde accende ignem sub eo. xy. horis. deinde per mitte furnum frigidare: postea frange vas: et inuenies cencifur.

Modus faciendi calcem: et abluendi eam que est necessaria combustionis ignis et forunculis acutis: et modus faciendi confectionem medicine que fit ex ea ad depilandum pilos.

It calx in partibus nostris plurimum ex lapidibus notis in mineris eorum. Et sunt ex hominibus qui faciunt eas ex petra marmoris albi et fit ex corticibus ouorum: et ex testis ostracorum viuentium in mari. Veruntamen melior calx ad faciendum medicinam est illa que fit ex corticibus ouorum. Et post illam melior est illa que fit ex marmore. Sed modus faciendi calces ex corticibus ouorum: est ut accipiantur de corticibus ouorum quantitas: et in olla noua ponantur cortices ouorum: et coperiatur olla. deinde in fornace figuli ponatur semper quod diu vasa sunt in fornace: postea detege ollam si appareat sicut calx bene: si non autem: remitte in fornacem: et tam diu sic fac quod fiant albi: sicut calx albissima. Et si furnus figuli non est tibi bene paratus accende sub eis ignem: et suffla cum sole donec fiant sicut dixi. Et per hunc modum oportet quod fiat ex marmore ex lapidibus alys: quonia intertio nostra non est nisi ut incendatur et adurantur donec fiat calx: et fiat alba.

Modus abluendi calcem que est necessaria combustionis ignis.

Leipe de calce viua id quod est de ea album et mundum: et tere et cribra calcem albam et mundam. Et pone in parasside munda. et proice super eam de aqua dulci quantitatem: ita quod coperiatur ab aqua: et mitte per horam. postea misce. Et cum residentiam fecerit ad fundum vasis: proice aquam: et fac ita septem vicibus: vel decem: postea proice aquas desuper: et repone. Et

Seruitoris

312

confert ad alcharin. i. rubori & vesicis: & combustionibus ignis: dissoluta in aqua vel oleo ro. Aliter aleo xim. i. rubori cum vesicis in facie:

¶ Modus faciendi medicinam depillantem capillos vna boza.

a **L**cipe de calce lapidum vel marmoris: vel ouozū: vel ostracorum partes duas: & de auripigmento citrino partem vnam. pone in mortario facto ex plūbo. & proyce desuper aquam: vel aquam ozdei: & tere donec fiat nigrus: & postea oportet q̄ calefiat cum igne quando linit cum eo in balneo: quoniam ista medicina facit corpus leue & subtiliat pilos nascituros.

¶ Modus psilotri noti.

a **L**cipe calcis partes octo. auripigmenti citrini partem vnam: tere: & cribra: & coque in vase eneo cum tanta quantitate aque qua cooperiatur. Et coque quousque penna intronmissa in medicina depiletur per se facile.

¶ Modus comburendi salem.

a **L**cipe de sale: & tere: & pone in vase terreo: & luta labia vasis cum copertoio sicut cum argilla. & sepeli vas iter prunas: & dimitte donec comburatur. Et sunt qui ponunt salem in pasta & sepeliunt sub prunis donec pasta fuerit combusta. Et sunt qui abluunt in aqua & dimittunt desiccari: & postea ponunt in olla: & cooperiunt & accendunt ignem sub ea: & ponunt circum ollam prunas: quia sal non cessat crepitare donec sit combustus. Et quando quieverit a crepitatione erit combustus: sed ego terebam salem bene. & ponebam in olla super ignem: & exuffa bam donec erat combustus.

¶ Forma combustionis calcanti & specierum eius que sunt atramentum & vitriolum.

a **L**cipe calcantum: & pone super testam nouam. & pone testam super prunas. & yre. & sit quantitas adustionis: si fuerit calcantum non multe humiditatis quando non apparebunt ampulle & erit desiccatum de ficatione forti. Et si fuerit amplius humiditatis: oportet q̄ dimittatur super prunas quousque mutetur color eius: & quando mutabitur color eius infra se: et verteretur ad similitudinem mogre: id est sinopidis: tunc oportet q̄ auferas ab igne et purges. & sunt qui ponunt super prunas. & exufflant desuper donec declinant ad citrinitatem: aut ponunt super testam: & ponunt super prunas: & miscent donec mutatur color.

¶ Modus adurendi alumē & cognoscendi bonus ex eo.

s **P**ecies aluminis sunt multe: & melior earum est quod scinditur: & est album & nouum stipiticum sine lapide. post id humidum & clarum: cuius partes sunt equales humide sine lapide: sed modus combustionis eius est sicut combustio calcanti: nisi q̄ non sit rubrum sicut illud.

¶ Modus combustionis coralli.

t **E**ratur corallus: & ponatur in olla terrea. & ponatur in furno per noctes: si bene comburitur bene est: si non autem iterum ponatur donec comburatur. Et sunt qui ponunt in crucibulo & exufflant: & comburitur: sicut vis.

¶ Combustio spume maris.

p **O**ne eam in olla terrea & cooperi: & luta cum argilla: & pone in furno: quousque aduratur: deinde accipe & reponē. Et quidam ponunt super prunas et comburunt exufflando. Sed ablutio eius est sicut ablutio climie.

¶ Combustio nitri.

t **E**ratur & ponatur in crucibulo super prunas salnitrum. Et exuffletur donec aduratur: quemad-

modum dictum est de sale. Et si non aduritur: bene iterum ponatur & exuffletur donec aduratur quantum oportet.

¶ Combustio salnitri.

s **A**lnitrum comburitur sicut sal. s. vt ponatur in testam super prunas. & exuffletur donec aduratur.

¶ Combustio boli armeni & iugibat & terre hispanice & almogre & aliorum lapidum. Strange quodcumque eorum in frustra quantitates fabe: & super testam vel laminam ferream pone: & misce sicut est tibi voluntas adurendi vel assandi.

¶ Modus faciendi crocum ferri.

a **L**cipe de limatura ferri quantum vis: & pone in lamina ferrea: postea suffla cum folle donec calefiat lamina & limatura: & pone in mortario ferreo: ita calidam: & tere bene: & iterum pone in lamina & exuffla secundo donec calefiat ad ignem vt prius fecisti & tere. Et fac ita decies vel amplius: quāto plus feceris tanto melius: quando ergo conuersum fuerit in colorem croci: si ad hoc ferit alicui rei: color eius non seperabitur & inuamentū eius est q̄ qui depilauerit pilum superfluū vel male granatum in palpeba: & posuerit super locum a quo euulsus est: & ponet de limatura ista sic preparata: sepe prohibet ortum eius: & sunt qui ponunt eam in vnguentis quando volunt exiccationem eorum fortem. Et sunt qui vtuntur ea sola & qui prociunt eam super vlcus humidum: cuius sanatio est difficilis: & exiceat cum potenter.

¶ Modus purificandi limaturam ferri.

e **L**igat limaturam ferri puram cum aqua: & non sit mixtio alicuius alterius metalli. Nam si ibi esset mixtio alicuius sicut eris vel plumbi aut vitri & daretur in potu alicui: occideret: ponatur ergo de ea quantum vis in vase mudo super quā prociatur parum aceti: & ponatur sub sextorio mudo: & iterum super sextorium ponatur corium aliquod: & dimittatur. xxx. diebus: vel ad minus. vii. diebus: & postmodum extrahere & inuenies colore eius sicut sinar: desicca tere & ytere: & sunt qui abluunt eam cum aqua dulci: aut cum aceto: & colant per pannum. & dimittunt sub sextorio quousque putrescat & postea abluunt & reponunt: & virtus eius est q̄ inuat illos quorum color faciei est croceus: & facit impinguari corpus.

¶ Modus assandi scoziam ferri.

t **E**ratur tritura grossa: & ponatur in aceto vel robore: postea extrahatur ab eo et exiccetur et assetur super prunas.

¶ Modus abluendi scoziam ferri.

o **O**portet q̄ abluatur anteq̄ assetur: & post est abluatur: sicut diximus in limia. & marchesita.

¶ Modus limature auri & argenti: quibus vtuntur in medicina cordis sicut feliche.

a **L**cipe de auro bono & puro frustum: & habeas coram te parasidem cum aqua munda dulci: & habeas pannum de lino asperum mundum: cuius vnū caput teneas in manu tua. Aliud stet mixtum fundo parasidis in aqua: tunc frica aurum in panno semper made faciendo pannum cum aqua: & limatura descendet in fundo vasis subtilis. fac ergo tandiu q̄ limetur de auro illo quantum volueris: deinde dimitte per horam: & proyce aquam cum facilitate et abluere. et sicca et serua. Eodem modo fac de argento. Et sunt qui limant lina subtili: & sic vtuntur.

¶ Tractatus secundus de preparatione medicinaꝝ que fiunt ex plantis.

¶ Modus faciendi aloes.

a **L**oes est succus cuiusdam herbe: q̄ nascit in sicca vltima sicca sicut in modis quibusdam: & modus opationis eius est q̄

Liber

teritur herba illa. et exprimitur succus eius. et coquitur succus donec congeletur. et ponitur in vtribus ex coquo. et reponitur donec exsiccetur: et melior manerit eius est quod cito frangitur: et habet odorem bonum. et color eius est sicut color epatis.

Modus ablutionis aloes seu preparationis ad expellendam malitiam et acuitatem eius et conficiendi ipsum.

Recipe de aloes succutrino mundo quod cito frangetur. et habet colorem epatis. et odor eius est bonus pondus lib. i. tere bene et cribra. deinde accipe cassielinee: spice nardi: assari: squinanti: carpo balsami: xilobal. cinamomi: ligni aloes: croci: mastice: lacce: ana. 3. ij. contunde et adque in lib. vi. aque: donec consumpta sit medietas aque: cola et exprime. et repone in vase vitreo: et rosa aloes ex ista aqua donec imbibatur totus: et pone super vas marmozis: aut vitri. et tere in sole bene. pone in parasside munda et cooperi panno grosso: et dimitte siccari ab illa aqua. et cum desiccatum fuerit reduc iterum ad tritaturam scodo: et imbibe iterum ex aqua ista. et dimitte siccari sicut prius et iterato facies hoc: donec aqua penetret partes eius omnes: et sit tota aqua consumpta vel expleta terendo: imbibendo: et desiccando sicut dictum est: et cum ultimo desiccatum fuerit: repone in vase vitreo mundo: et da ex eo solo sine amixtione alterius medicine pondus aur. i. et tere eo in medicinis laxatiuis: et speciebus yere: et alijs medicinis in quibus aloes ingreditur.

Modus alius ablutionis.

Qui vult eo vti in egritudinibus melancolicis in quibus eget euacuatione melancolie preparet sic. B. croci spice nardi: cinamomi: xilobalsami: carpo balsami: cassie lignee: assari: ana. 3. x. squinanti: sticados arabici: ana. 3. v. coque in lib. x. aque fontis super ignem leuiz et paruum quousque remaneat tertia pars: et cola cum colatorio grosso et exprime. deinde accipe de aloes citrino lib. ij. et tere: et cribra. et imbibe ex aqua ista supra petram marmozis. et assidua tritaturam eius. et infusionem et desiccationem secundum supradictam disciplinam donec biberit aquam illam totam: ultimo tere et serua in vase stricti orificij ne virtutem amittat. et oppila os vasis. et tua interest vt addas et minuas ex medicinis istis secundum opportunitatem egritudinis.

Forma adurendi aloes.

Portet quod ponas aloes in olla munda super primas donec aduratur.

Modus acceptionis aque cucumerum dulcium.

Urgat colera que est in stomacho et intestinis et extinguit acumen: eius dosis est a tertia lib. i. vsque ad duas tertias lib. cum. 3. x. succari.

Modus decoctionis yerepigre que est necessaria vt reponatur ad horam necessitatis.

Recipe de sticados arabico pulegy. ana. 3. v. epiphy: mi. 3. xx. anisi: feniculi: seminis aneti. ana. 3. ij. cinamomi. 3. x. agarici. 3. v. aduna bec et tunde et ifunde in lib. x. aque calide: et dimitte in estiuo tempore in vase stricti orificij: et cooperi et dimitte octo diebus: deinde extrabe in vase et cola cum expressione: et iterum mitte in vase. et pone ibi de yera quam scripsimus pondus. 200. 3. et lita os vasis cum argilla et pilo et dimitte in sole decem octo diebus: et post repone vas et da ex eo in potu quantitatem lib. i. in egritudinibus melancolicis et in egritudinibus capitis omni die: postquam miscueris vas: et misce cum ea. 3. i. olei de cherua recentis: et assidua hoc septem diebus continuis: quod est nobilissimum et proficiens multum. et ego nomi nati operationem eius in libro medicinae yerepigre.

Forma extrahendi lac scamonee.

Adit huius lacticiij de quo extrahitur scamonea est grossa. sicut cor messbude: id est vitis nigra et color eius exterior est cineritius: et interior est alba gratis odoris plena humiditate. Et illi qui colligunt lac eius in fine mensis february: faciunt foueam circum radicem arboris: et incidunt ex venis eius quantitatem duorum digitorum: et ponunt circa radicem eius iuxta locum incisionis duas ollas: aut tres ollas secundum quod de lacte eius egreditur et dimittunt vsque mane: postea congelatur et est scamonea: et dixit Dyascozides. Sunt qui fodiunt circa radicem circulariter: et sternunt circa radicem eius in fouea folia nucis postquam incise sunt vene eius: et sic recipiunt super ipsa folia humiditatem manantem ex radice. s. lac eius: et dimittunt siccari et seruant. Et melior scamonea est illa que est clara et leuis et spongiosa: et habet colorem sicut color glutinis coriozum bonam. Verumtamen apud nos est melior illa que est celestis coloris: que appozatur de antiochia. Et adulteratur scamonea cum sarcocolla et lacte titimali. Et cognoscitur illa que est bona non adulterata: que non pungit vel mordicat linguam forti mordicatione: quia tunc non habet amixtum lactitimali. Et peior specie rum eius est que affertur de canaban: et de palestia. et sunt iste due species grates et grosse substantie adulterate cum lacte titimali et farina saliginis. i. chersene.

Modus coquendi scamoneam et preparandi ad repressionem eius malitie.

Fit Melcigiar: ex prudentia aliorum medicorum ille qui vult preparare scamoneam oportet quod accipiat de malis dulcibus et diuidat ea in duas partes et extendat illas medietates infundo vnius olle. Et sunt qui terunt mala et extendunt ea in fundo olle quantitate grossitudinis vnius digiti. Et ponunt scamoneam super frusta malozum vel super ipsam carnem malozum tritorum: si manis illud quod faciunt: et facies solum vnum ex scamonea et aliud malozum: et sic facies gradatim: quousque olla sit semiplena. deinde prepara iterum ollam aliam secundum eandem formam cum malis: et scamonea. Et ita tres: vel quatuor ollas: et plures secundum voluntates tuam. Et pone ollam super ollam: lita orificium olle cum fundo alterius cum pasta: et cooperi superiorem ollam cum copertorio. Et oppila bene cum pasta etiam: et pone in medio furni calidi. Et dimitte nocte vna vsque mane: et aperit furnum et ollas: et extrabe scamoneam. Et si inuenieris mala que sunt sub scamonea: et circum sicca: et combusta: tunc vtendum est ex ea: aliter vero non. Et sunt ex medicis qui miscent cum aniso vel femine apy: aut dauco ante. et conficiunt cum oleo amigdalorum dulcium: aut assant eas in malo mundato a granis: aut in citionio: et vtuntur: et talis preparatio prohibet a potante eam nauseam et tortiones venteris et stomachi dolores et intestinorum.

Forma extrahendi succum titimali.

Titimali multe species sunt. Et modus extrahendi lac ipsius est talis. Incidatur summitas eius in mense aprilis. Et summitas eius incisa inclinatur super vas aliquod mundum. Et exprimantur ramuli singulariter donec lac eius egrediatur totum. Et fac hoc ex pluribus ramulis et plantis donec habeas de lacte quantum volueris et desicca eum in sole. Et vt tere eo in purgamento malitiam et flegma: et ad vomitum prouocandum. Et sunt qui conficiunt lac in farina siliginis: et faciunt pillulas ad magnitudinem ciceris et seruant. Et sunt qui faciunt lac ipsum distillare super ficus super vnamquamque ficum tres: vel quatuor guttas: et exiccant: et seruant. Et qui vult prouocare secessus comedat ex eis tres ficus: et ducet multum. Vt ruti lac titimali gutta exaspas et fac rauescere sumere se. Et propter hoc qui vult eo vti oportet vt pillulas quas an

Seruitoris

312

te diximus inuoluat in melle dispumato. et sic vtatur.

Modus extrahendi succum a tapsia.

Tapsia est planta que oritur in terra fes sigilmessa que assimilatur plante balach in figura sua. Et lacticinium eius extrahitur in hunc modum: fodias terram circum radicem eius: ita quod radix detegatur a terra: et sit fouea rotunda circa radicem. Deinde scindatur cortex eius: et cooperiatur fouea usque mane: quia colligetur super radicem lacticinium clarum mundum: quod colliges sicca et serua. et lachrymum hic vocatur tapsia. Sed qui vult extrahere succum radicis eius: fodiat et extrahat radices et punget eam. et terat. et exprimat eam cum torculo et extrahat succum. et siccat in sole in vase fictili grosso vitrea to. et seruet. Et sunt qui terunt folia cum radice simul. Et sic expriment succum: et iste succus est debilis virtutis. Et differentia eorum est quod succus ex radice sola est pinguis spissus. Et succus foliorum et radicis simul est humidus et succus radicis quando habet admixtum succum foliorum de siccat et facit exicare propter vim ulceratiuam quam habet. Et oportet quod ille qui extrahit lachrymum eius non extrahat eum in die in quo sit ventus. Et caueat ab odore vaporis eius. et quod non tangat eum in aliquo membro nudo. Nam ipsum inflaret tantum: et fieret desiccatum id quod ex membris eius esset detectus propter fumositatem eius: et liniat cum hoc membra sua nuda ex ceroto liquido vel oleo rosato. Et virtus corticis radicis tapsie: et succi eius et lachrymi eius est laxatiua. Et narrauit mihi quidam fidelis quod ex sarracenis sunt qui quando volunt cauterizare aliquam partem corporis. aut incidere aliquod superfluum a membro aliquo ponunt super illud de planta ista. Nam ipsa vrit sicut ignis. et facit operationem cauterij.

Modus extrahendi succum cucumeris asinini.

Lcipe de cucumeribus illis qui sunt bene maturi: et dimitte eos sic collectos vna nocte. Deinde accipe vas et pone super eum cribrum. Et pone super eum cullum resupinatum: ita quod acies eius sit versus superiores partem: et opposita versus cribrum. Et diuide per medium cucumeris singulariter super cribrum: et exprime id quod est in eis de humiditate super cribrum: donec descendat in vas suppositum. Et quod cadit de carnositate eorum super cribrum exprime donec descendat cum tota substantia eius per cribrum in vas. Deinde pone super id totum: quod collectum fuerit ex eis aquam dulcem. et quidam ponunt aquam marinam: et lauant: et proyiciunt aquam. et sunt qui iterum colunt cum aqua prima que egressa est a cucumeribus substantiam que remansit super cribrum et miscent bene et cooperiunt cum pano et expectant donec superficies ad fundum vasis descendat: et separatur subtilitas et aqueitas que est ibi a grosso. Et cum hoc feceris aufer aquositate eius et proyice leuiter extra. Et si remanet iterum aliquid super eum de subtili aquoso collige ipsum cum spongia vel coto: et pone grossius eius in vase lapideo: et tere quos die continue donec inspissetur et sit aptum ad trociscos formandos: et fac trociscos et sicca in ymbria: et si miscueris cum eo aliquantulum gummi arabici aut drag. erunt trocisci magis adherentes in partibus suis et substantia eorum erit sicut vitrum: et seruabitur per amplius tempus.

Alius modus secundum Dya.

Trit Dya. sunt aliqui qui cinerem cribratum super terram extendunt et faciunt in medio eius foueam et ponunt panum triplicatum super cinerem: et proyiciunt succum cum toto quod est cum eo ex aqua super panum: quoniam cinis fugit quod est in eo de aquositate cito. et quando fuerit desiccata terunt grossitudinem secundum disciplinam quam narraui prius. Et quod ex electuario habet colorem sicut succus porri vel sicut simar: et habet in se turbulentiā seu gros-

siciem et grauitatem est malum: et non est laudabile: et melius ex eo est quod habet viriditatem paucam declinantes ad albedinem parumper. et quod est simile coloris ambre: et est eius hoc leuis ponderis: et actus leuis: et est calidus. Et qui apud pro pinquabit ipsum igni inflammabitur et comburetur cito: et non est nimis vetustum decem annorum: usque ad septem: et virtus eius est fortior et melior quam voluerit eo vti in vomitu et laxatione ventris. Et dosis eius completa est quarta pars. 3. i. et proprietates eius est attrahere humores flatuosos et melancolicos per vomitum. et per ventrem et adulteratur cum amixtione eius de succo cucumeris domestici aut eius amillo vti asimiletur electuario bono claro albo leui.

Modus extrahendi succum absinthij.

Lcipe absinthium quando est in fine sue teneritatis et bonitatis cōtere eum mane ante ortum solis. quod tunc succus eius erit melius et facilius: deinde stringe eum in torculo aut porre in pano grosso et forti ex parte eius trabe lignea sicut pmunt artifices affoz. i. ca. tamum et expone succum soli donec erit prope desiccationem: et fac ex eo trociscos et serua. Et sunt qui ponunt succum eius super ignem et coquant donec coagulet et ponunt cum eo parum gummi arabici: vti partes eius sint melius adherentes: et faciunt trociscos et seruant. Et quidam adulterant eum cum amurca olei: et propter hoc non recipiatur: nisi a fideli viro et mundus clarificatus purus ex eo est fortis odoris et fortis amaritudinis et virtus eius succi fortior est virtute absinthij. Et secundum hanc disciplinam extrahitur succus: ex scerag. i. fumo terre: nisi quod aquositas eius est amplior aquositate absinthij quod oportet quod ingeniamur ad exsiccandum ipsum amplius in sole vel in decoctione super ignem.

Modus exprimendi succum ex gasid. i. eupatorio.

Emese May herba mollis recens que nascitur in hortis vel viridarijs colligatur in mane: et quoniam aquositas eius est pauca semper: quanto magis eius que nascitur in montibus. Accipe ergo ex ramis suis tenerellis et caue a vento vel a sole et tere ipsam ante ortum solis: et exprime succum eius et coque cum gummi arabico parum co quousque coagulet: et si poteris ex eo facere trociscos bene: si non autem: serua sicut est. Et sunt qui adulterant ipsum cum alijs succis: quare oportet quod non accipiatur: nisi a fideli viro. Et sunt qui exponunt succum soli: et dimittunt donec siccatur vti possint facere trociscos et faciunt ex eo.

Modus extrahendi succum ex tribulis marinis.

Uccus basac idest tribuli marini exprimitur sicut est gasid.

Forma colligendi euforbium et eligendi ex eo quod bonum est.

Uforbium nascitur in terra que dicitur selgelme: sa et fey: quod sic colligitur. Accipiunt ventres pecudum et lauantur bene et ligantur ad crus arboris: deinde accipiunt homines lanceas et stantes a longe figunt acumen ferri in crus arboris: quoniam inde effundit gummi copiosum in ventre: ac si effunderetur ex vase aliquo.

Et aliquando emanat ex eo super faciem terre: propter fortitudinem sui caloris. Et elegantius ex eo est id quod est clarum vrens fortiter et est grauis saporis valde propter nimiam acuitatem eius.

Modus faciendi opium.

Opium est lac papaueris nigri. Et dixit Dya. quod modus extractionis eius est secundum hanc formam: scilicet quod venias ad papuera que sunt complete maturitatis: postquam desiccata sunt a rore qui cecidit super ea in mane: et scindatur cutis eorum parum cum facilitate non profunde: ne transfigatur cutis eorum: sed superficies tantum inciditur: quoniam lac ingrediretur intra concavitatem papaueris: et non posset postea colligi: deinde ra-

Seruatoris

De papauere circumquaq; ex omni parte eius. et icipi abza-
sionē tuā a sumitate capitis papaueris. et extrabe vsq; ad fi-
nē scissure: quā fecisti directe. et caueat rasor ne radat d' cu-
te ei' cū lacte: et collige lac cū digito. et pone i yasculo vitreo:
deide expecta per tps aliqd et reuertere itez ad papauera
pma: qm iuenies p scissuras qs abasisti itez lac egressum
qd colliges vt dixi. Et hoc facies quousq; aliquid de lacte
egredit. et si vides aliqd egredi scda die et tercio colige et:
deide adhibe sil totuz qd collegisti: et tere i loco mūdo do-
nec coagulet: vt possis ex eo facere trociscos.

Forma extrahēdi succū ex papauerib' ex quo fit op. ū.

Recipe capita papauere. et folia corū: et tere bñ et ex-
trabe succū eoz cū strictorio: aut alr. et tere succuz
illū assidue i sole donec coagulet totalr qd possint
ide fieri trocisci. et fac et serua. et virt' hui' debilioz ē virtute
opu: et melior spēz opu ē graue et pigue: et qñ frangit est i lo-
co fracture lene et clarū declinās rubedini: et qñ fundit sup
per eū liquor cito dissoluit: et q applicauerit ipm cādele in-
cedet: et emittet flāmā nō obscurā. et odor ei' qñ extinctuz
fuerit remanebit scdm dispōnem suā pma nō imutatus. et
adulterat cū succo lactuce erratice. et succo hui' lactuce hz
virtutē similē virtuti papaueris nigri: sed est debilioz satis
verum i colore et odore multū assimilaf sibi: et sunt aly qui
adulterat cū succo memithe. et cū draga. Sed id qd ē adul-
teratū cū succo memithe qñ dissoluit i aq est odor ei' sicut
odor vel color croci: et id qd adulteratū est cū gūmi arabi
eo est clarum: et pauce virtutis.

Mod' colligēdi lac celidonie: et extrahēdi succū eius.

Recipe hui' herbe que ē croci coloris valde: tama-
ri saporis cōpleta maturitate icidantur sumitates
ramozum eius. s. qñ icipiunt apparere semina ei':
et inclinent rami sup vas mundū ex vitro vel ex alio: ita qd
lacrimū eius cadat in vase qd exponat soli donec exsiccet
et fac trociscos: et serua. Sed qui voluerit succū eius expri-
mere colligat herbā et tere: et exprimat succū eius: et desic-
cet: aut decoquat pmo: donec inspisset: et postea ponatur in
sole donec desiccet. Dixit dya. tere hanc herbā: et exprime
succū eius: et misce cū melle mūdo: et coque in vase ex ere
puro et imundo vase reserua: qñ est magne virtutis in cla-
rificando visum quando posueris ex isto medicamine in
oculum. Et dixit principium ortus celidonie est quando
yrundines incipiunt apparere: et quando desinant appa-
re herba desiccatur: et non apparet: et propter hoc appella-
tur herba yrundinum.

Forma extrahēdi succū corticū radicum mādragore.

Recipe cortices radicū mandragore dñ sunt tenere
et recetes: et cōtonde fortiter et expme sub aliqua re
grani et collige succū et tere donec igrosset et serua
necessitati. Et sūt q coquunt radices in vīo vsq; ad sum-
ptionē tertie pris et colant et seruant. Et sunt q colligunt la-
chrymū eius faciētes foramia in radice: et colligūt qd ema-
nat ex ea de humiditate. Verum succus est fortior lachry-
mo: et lachrymum non reperitur vbiq;.

Forma extrahēdi succum ex sucharaz. i. iusquiamo.

Recipe fructū ei' cū oleis: et extrabe succū et pone i
solfe: et ytere eo suo āno: et nō ampli'. qz cito corrū-
pit. Et sunt q terūt semē ei' siccū et pyciunt super
ipm aquā: et expmunt succum ei': et iste est melior succo fo-
liozum ei' in sedādo dolores. Et sunt q terūt plātam ei' et
miscēt cū farina frumēti: et faciūt trociscos et seruant.

Modus exprimēdi succū ex memithe.

Nquit Dioscorides memithe multā hz aquosita-
tem et color aq ipsius est silis color croci. opz ergo
qd terat cū ramis suis dum est recēs et tenera: et qd
expressum fuerit ponat in sole in vase copto: et dimittatur
donec igrosset et fiat sic lutū: deide fiat ex eo sief gbus yte

re in alcohol et in vnguētis sup apata et in egritudibus poda-
gre calide et alyz. Sed ego accepi memithe et triui et extra-
xi succū eius sic dya. dixit: et nō exiuit succus ei' glauci co-
lois: quē admodū dixit: et feci trociscos eoz et declinauit
color eoz yriditati donec declinauerunt nigredini: et que
sui a mercatorib' q veniūt ab oriente: et dixerunt mibi qd
accipiunt succū ei': et terūt cū amillo et faciūt sief. et feci sic
dixerunt: et declinauit color eoz glaucedini: sed nō totalr
sic illi q apportant de oriēte: et dixerūt mibi aly qd cōficiūt
subam ei' cū aqua flumis et faciūt sief. et hi sunt illi q dese-
runt ad nos de oriēte. et cū hoc toto ignoro veritatē eoz.

**Modus extrahēdi succum prunozum siluestrium
ex quo fit acatia.**

Latia fit in misalim: et est succ' prunoz siluestriū:
et modus extractōis ei' est qd colligas plantas hāc
cū fructu eius: et pone sup eā aquā paucā in vase: et dimitte
sic dieb' aliqbz. deide coq sup ignē illā collaturā quousq;
qd coagulet: deide pyce in vasis silibus cocleis: et dimitte
siccare: et succus h' fructus qd acatia qñ fit ex fructu ma-
turo pfecta maturatio: ita qd iā acquisiuit dulcedinē et co-
lor eius nigrior et clarior: et nō erit stipticus itestis pp suam
dulcedinē: sed qñ fiet ex fructu nō cōplete maturo erit co-
lor eius declinior rubedini magis: et stipticitas ei' erit ma-
ior et elegantior oibus alyz est acatia: q est tal' sic dixi nunc
et talis magis est odorifera alyz.

Modus ablutionis eius.

Ere eā cum aq dulci sepe: et pyce aquā q supra na-
tauerit: et fac hoc donec videas aquā clarā: fac ex
ea trociscos et serua. Et sūt q lauāt eā cum aq rosata qñ vo-
lūt fritatē eius ampliorē et sedationē doloris magis. Mo-
dus vō assatiōis ei' est qd ponat sup prunas et assef qstum
est necessarium.

Modus faciēdi litium.

Unt q faciūt lituz ex radice arboris qd curtam:
et spēs h' lituz noiāt cobaculem: et est qdā qd asfer-
tur ex aliemen. Et sunt q faciunt lituz in hūc mo-
dum: et est qd terūt folia ex arbore sic sunt: et expmūt succū
aut mollificāt ea: aut ifundūt eā aliquot dieb' in aq: et co-
quunt et expmūt: et itez ponunt sup ignē aquā illā: et deco-
quūt dōec igrossat sic mel. Et sūt q adulterat eū cūz amur-
ca olei: et miscēt cū ea tpe quōd ipm coquūt aut cum succo
absinthij: aut cū felle bouino et meli' lituz est qd facit spu-
mam: et hz colorē silez sanguini: qñ an ipm iflāmāt i ignē:
et extinguit in aq: et color ei' exterior est niger: et iteri' deli-
nat ad nigredinē: et ē nō hz in se piguedinē: et hz stipticita-
tem cū amaritudine: et color ei' est sic color croci: et sic color
lituz idici qd fit in hūc modū que dixi. Etia sūt q faciūt ex
amurca olei silitudine lituz: accipiūt. n. amurca olei veterē
q nō hz terrā nec arenā et decoquūt in vase eris dōec igros-
setur et ponūt sup dētes dolētes: nā facit dolorē gescere: et
q decoxerit ipm cū agresta quousq; fiat sic mel: et ponit ex
eo sup dētes corozosos eradicat eos vel pparat ad faciōrē
eradicatiōē.

Mod' extrahēdi succū ypogstidos.

Recipe rosaz caninā in fine mēsis may: et tere et ex-
prime succū eius: et coq donec ingrosset: et dimitte
siccare et sunt qui apponunt modicū gummi arabi-
ci: vt partes eius melius adhereant.

Modus extrahēdi succum ex balaustia.

Fit dya. extrahunt qdā ex balaustia siluestri sic
cū sic ex rosa cania: et ē stiptic': et vt ei' ē sic vt ypo-
quistidos.

Forma extrahēdi succū galbani.

Recipe banciam siluestrem fetentē cum suis sum-
mitatibus: et incide eaz in frusta longitudinis. iij.
digitozum. et hoc facies quando erit glauci colo-
ris in fine mēsis iuly: et pone in vase eneo: et proyece sup er
ipsam herbam aquam qua coperiatur et plus et bulli ma-
gno igne quousq; dissoluatur rami et stiptices eius: deinde

aufer ab igne. et cola cum colatorio ex pilo: idest ex setis: et pyce ligna: deinde pyce super aqua illam colatam tantum quantum est medietas eius: et de terbentina. et est helcelebat et coque cum pauco igne donec consumat aq. et remaneat gummi: et non oportet quod coperias illud quod coquis ipsum. et post hoc reponere ipsum in marsupio vel vtriusque: et serua et vtere. et si sic cetur plusquam oportet quando decoquitur pone in eo parum olei de kerua: aut parum sepi anatis. et signum in hoc est quod accipias ex eo parum dum coquis. et pone super marmore: et si nimis est durum pone de oleo: et si est satis molle nil addas. Et sunt quod adulterat ipsum cum raxina pini et farina fabarum. Et melior specierum eius que habet odorem sue herbe.

Modus faciendi succum liquiritie.

a Recipe radicem liquiritie quam est magis humida et plena succo. s. in mense iulij: et contunde ipsam: et pyce super ipsam de aqua donec coperiat vel plus: et pone in vase super ignem: et coque cum pauco igne donec mel eius. s. pingue eius egrediat de ipsa et cola et proyce ligna: et pone iteque aqua super ignem: et coque quousque coagulet: deinde expone soli donec desiccetur et vtere.

Modus extrahendi succum vire acerbe.

s Vnt quod exprimunt succum ex vuis acerbis in fine acres: et alij faciunt ex participibus aliquotuluz dulcoris et maturitatis: s. hoc est frigidior et stipticior: et scds est minus stiptic: et minus frigidus: et modus eius est quod accipias ex vuis imaturis et pista et exprime. et pone in vase ex ere rubeo super ignem et coque donec ppinquet coagulatione: deinde pone in vase extenso: et expone soli donec exsiccet et serua: et quidam ponunt ad siccandum in sole absque decoctione aliqua si adest sol calidus: et sunt quod miscent cum eo parum gummi arabici. Verum simplex est melior: et melior ex eo est croci coloris quod declinat alij coloris facile frangibilis: et fortis stipticitatis et pungens linguam: et sunt quod coquant ipsum cum melle aut cum vino et vtunt eo in tumoribus neruorum et cernicis et gutturis et tumoribus faucium palati ad altola.

Modus extrahendi succum centauree.

a Recipe de centaurea dum est recens et tenera et tere ea bene aliquot sol ozia. et si succus eius egredietur bene: si non aut oportet quod ponas ea trita in vase: et pyce super ipsam aqua qua coperiat: deinde coque eam et exprime succum eius sicut exprimunt tinctoris affor: et est crocus hortolanus: vel sicut gentiana et pone succum super ignem et coque donec ingrosset et serua: et quod vult quod partes eius adhereat magis ponat in eo parum gummi: vtz simplex est melior: sua ipsum: et vtere.

Modus faciendi succum ex berberis.

a Recipe de berberis dum maturis et tere eos et misce cum aqua et frica manibus et cola: et pone aqua colata super ignem: et bulli donec coagulet et sicca: et serua.

Modus exprimendi succum solatri.

a Recipe planta solatri cum folijs et granis et tere et exprime succum et coque super ignem: vel exsicca expositus soli quousque coagulet et siccat: et serua.

Modus extrahendi succum haufig.

o Portet quod colligant folia eius donec sunt humida et terant ante ortum solis sicut iam dixi: et exprimat succus eorum: et coquant super ignem: vel desiccent in sole: et sic seruet: et iste est modus extrahendi succum plantaginis et lactuce et semperniue: et portulace et rostri porcini et scariole et feniculi et apij et cussus. i. volubilis et lapati: et ceterarum huiusmodi barbarum ex quibus possunt succi extrahi.

Modus parandi squillam in oib. modis paratōis eius et est empta muris: et primo de modo assandi squillam.

o Portet quod eligant squille que declinat ad albedinem in suo colore: et sunt mediocres iter magnas et paruas: et que oriuntur in terra grossa et sicca: et que sunt dure pauce humiditatis et que euaserunt a corruptione. Et caue a cepe

quod est vniu. s. quod est natum in terra vbi non sunt alie squille. Nam non debes accipere nisi squillas que hnt circa se squillas. s. cepe pas multas. quia illa que nascit sola est scelerata mortal. Accipe ergo de his que dixim: et excozia eas de corticibus suis exterioribus siccis et abscide ex inferiori parte foliorum eius id quod est desiccatum et abscide radicem eius et purga ea bene totas et inuolue ea in pasta facta ex farina ordeci: vel alteri: aut in maxa facta ex argilla rubea dulci aut nigra: et sit inuolutio eius quo inuoluis ea grossitudinis vniu. digiti: et pone ea sic inuoluta in furno: aut in atano: vbi sint prune incense: et ibi dimitte tota vna nocte: vel plus donec sit assata pasta et pleat decoctio eius. et color eius fiat rubeus: deinde aufer ab igne et sine ifrari: et aufer pasta que inuoluisti ea: et considera si videtur tibi bene assata: ita. s. vt sit mollis tractabilis. si ergo compleuit ignis opus suum in ea bene: s. si non: coque iteque inuoluta pasta vel in argilla quousque sit equale per totum assata: nam nisi bene assat reanet in ea acuitas mala: que nocet stomacho et vteri valde: et fac vomitum et nauisam.

Forma desiccandi squillam.

a Recipe cepe crudum et aufer corticem exteriorē eius et scide in duas partes per longitudinem cum cultello scdo ex ligno pini: deinde sepe tunicas abinuuice et cofigas eas in filo lineo: et imple filum ex frustis eius distater: ita quod frusta non tangat se inuicem et suspēde in ymbra in loco vteroso: et dimitte donec desiccentur a vento absque sole.

Forma castrandi squillam.

a Recipe squillas antequam incipiant germinare folia eius: et stipes et cauterica ea cum veru ex ferro cadenti: et vtere bene in loco illo vbi stipes et folia oriuntur: vel ortus debent: fac ergo id antequam germinet stipes: nam quoniam ortus est stipes eius non est amplius ingenium in castrando ea nisi quod icidat totum id quod ortum est: et cauterice: et vtraque bene locus vbi oriebat. ita quod amplius non germinet ibi aliquid.

Modus conficiendi acetum squilliticum.

a Recipe cor squille cum tunicis suis mollioribus que sunt ppe cor eius: et icide in duobus vel tribus frustis. s. cum cultello ligneo: et non ferreo: et imple fila de filo facta ex ipsis frustis: deinde accipe parassidem terrea: et line interiorem eam tota pice: et erige lignum in medio. s. parassidis eius ad modum columnę. et liga plurimas fila sumitati colune: seu ligni huius: et extēde fila ipsa eque distater trabedo ipsa per labia parassidis. deinde per latera eius donec ipsa anectent oia pedes parassidis: et fiat sicut tetozium super parassidem. et tunc iam precepi si quod lignum oportet esse tate longitudinis quod superineat labio parassidis: deinde pone in parasside de aceto bono forti quod titatem qua due parassidis partes impleant: postmodum ordire circulariter filum in quo fixisti frusta cepe supra fila illa que stat sicut tetozium: tali modo frusta sint suspēsa super faciem acetum: ita quod non rāgant acetum: et coperi parassidem cum coptorio hntē culmē sicut vides eē necessariū ad opus tuum: vel cum parasside alia coperi inferiori in latitudine: et sit coptorium linitū pice et iterius. deinde oppila bene lutado orificia vasorum cum argilla: et pone in sole quatuor diebus in mense iulij vel augusti. cum ergo plebunt dies. oportet vt coles acetum in vase vitreo. et reponat necessitati. Et dixit Debengisar: cuius expō est filum macellary: quod quidam ex philosophis gentiliuz. s. in circuncisorum ponunt pro qualibet libra cepe libras. vi. acetum. et iusserunt suspendi frusta longe ab aceto digitis. iij. cum pondere. 3. y. ex iuuibus recentibus: et tantundem ex pulgilio regali: et suspendunt cum frustis cepe: sicut ipsa suspēsa sunt. et post. lx. dies colant acetum in vase mundo suffumigando prius ligno aloes. Et sunt ex medicis qui dicunt quod in lib. iij. acetum. ponatur lib. i. squille: sed modus prior est apud me melior: et oportet quod postquam steterit in sole in mense iulij: aut augusti: sicut dixi sex diebus quod auferatur argilla que lutate sunt parassides et apertis parassidibus puciat cepe acetum: et pro quibuslibet libris tribus acetum accipe apud bal-

Liber

famite. s. sifimbrum et pulegy recentis: de quolibet: añ. 3. i. herbe anisi: feniculi amboꝝ recētius: añ. M. i. ex his oibꝫ fac fasciculos. et suspēde sup faciē acetī. sic suspēdisti sglas et expone soli duabꝫ septianis i estiuo tpe: deide aufer ista et pyce. et accipe spice nardi. cinamomi: anisi: amigdalaruz amaraz: añ. 3. i. gariofiloz. 3. 5. et repōe i parasside cū cepis lura: et dimitte septē diebꝫ. et post aufer argillā. et api vasa. et cola acetum in vase vitreo: nam tali modo preparato yte bantur reges gentiliū.

Operatio eius secundum Dyascozidem.

Ed Dia. faciebat acetū sgliticū in hūc modū quē ego narro. accipe d cepis sglle albis. et scide i frustra et ifige ea filo: et separa ita frustra q se nō ptingant et defeca in vmbꝫa in loco vēroso versus oriētalē: vel vers sus occidētales partē. xl. diebꝫ itegris. deide accipe de his ita siccis pōdꝫ lib. y. et pyce sup eas libz. xiiij. acetī. et diē ali bi lib. x. et coperi vas cū coptozio. et lura cū argilla labia va soꝝ. et expone soli. xl. diebus. et postea cola acetū: et expme sglas: et pyce eaz subam: et serua neccitati. Et dixit itez q qdā ponunt ex cepis recētibꝫ sine exsecatiōe modo pcedi cto i aceto. et dimittūt septē mensibꝫ. et colāt acetū: et tunc et dixit q hoc acetū scm i hūc modū icidit hūozes grossos fortiter plusqꝫ sem aliquo alio mō. et dixit q ē optimū egri tudinibꝫ cozpozis oibꝫ pter hūtes itrinsecꝫ scabiē vel vlcē ra: seu excoꝝiatōes itrinsecas: et oꝝ q qñ icipiēm ipm dare in potu alicui q demꝫ in p̄mis q̄titate paucā: postea adda mus in q̄titate eius paulatim dōec pueniā ad. 3. i. 5.

Modus alius breuis pro his qui volunt q cito fiat propter necessitatem.

Leipe. 3. i. acetī: et pōdus. 3. i. cepe sglle. et pone totū sup ignē: et bulliat duobꝫ bullitōibꝫ. deinde aufer ab ignē. et colo: et vtere. Et ex iuuamētis acetī sgliti ci sunt q ipm igrosat tracheā artariā: et fortificat carneꝫ eiꝫ et clarificat vocem. et ofert doloribꝫ stomaci et male di gestioni: et valet oppilatiōibus et suffocatiōibus m̄ricis. et fortificat coz debile. et reddit sanitatē: et clarificat colozem et acuit visum: et frāgit lapidem. icidit humozes grossos: et apit vias: et canales omnes: et cōfert apoplexie: et iuuat vlt oibꝫ egritudinibꝫ frigidis iuuamento maximo.

Modus distillādi aquā ex squilla que occidit mures: et que ponit in medicinis ex q fit syrupꝫ acetosus.

Leipe de cepis nonis recentibus: et excoꝝia eas coz tice superiori et pyce id et incide residuū cū cultel lo: deide accipe ollā et perfoꝝa eā in fundo forami nibus paruis: et iple eā ex ip̄sis cepis icists: deide fac foueā rotundā in terra: et sepeli in fouea illā ollā vitreatā et pone ollā cū cepis super ollam aliā vacuam quā tu sepelisti: ita qꝫ superioris olle fundus igrediat os inferioris olle: deide lura eas iuicem vt ptingāt se: et coperi ollā superiorē coper tozio idoneo: et lura: deide coperi circūquaqꝫ ex terra: ita qꝫ cum icenderis ignem circū: ignis nō attingat inferiorē ollam et supior sit stās in medio ignis: deide accende ignē circa superiorē ollā: et super eaz ex stercore aialium vel ex alio. et fac ignē nocte vna tota in mane vero iuenies aquaz distillatam in olla inferiori quā cola: et serua: et q vult ex ea occidere mures cōficiat cū ea farinā vel panē: et ponat i lo co vbi abundāt mures et morientur ex eo qui comederint cito: et si misceueris parum ex litargiro erit velocior ad oc cidendum.

Modus albificādi acetū ex quo fit sirupus acetosus.

Onstrue atanoꝝ simile illi in quo distillat aq rosa cea: et semp pone ei vas distillatorium ex vitro vel ex terra vitreata: et iple tres ptes ex aceto bono: et quarta pars vasis superiꝫ sit vacua ne cuz ebullierit acetū effundat extra: deide operi vas cum vase aliquo superius sicut nouisti hūte nasuz sicut fit in aqua rosacea: et fac ignē

leuem nō fortē: nā si esset fortis nō fieret acetū album tā te albedinis: et est necesse q acetum qd distillat sit ex vuis albis clarum: et acre in fine acredinis: qz tūc distillatur ab bum et purum. Reponere ergo ipsum et serua necessitati se cundum hanc disciplinam potest distillari vinuz qui vult ipsum distillatum.

Modus faciendi aquam camphoze.

Leipe vas ex vasis aq rosacee: qd d̄ batā: et expō eius est v̄ter et iple ipm ex lignis pini: q hꝫ magna folia: et ipleat vas aq rosacee: coperi vas ipm cum copertozio hūte nasum: et pone ventrē in vas eneu plenus aq. et pone sup ignē quousqꝫ incipiat aq bullire: nā distilla bit oleū subtile bōi odoris: qd appellat aqua cāphoze: aut si vis distilla in furno aq rosacee fm disciplinā eius: et sua repositum qd ex eo distillatū est: et vtere.

Modus pparandi collogntidam ad vsum potionum.

Ologntida ex virtute sua purgat flegma viscosū: et hūozes grossos et purgat cerebzuz: sed ipsa iducit dolozes et tortiones et punctiōes itestis et tenasmo et malitiā seu nocumentum et exp̄mit malitiā si terat: et cri belet et addat ei q̄tū est q̄ra ps seu q̄ta pulueris eius ex drag. et fac ide trociscos et sua neccitati. Et sūt q ponū: loco drag. gūmi arabicū: qñ ambo rep̄mūt malitiā eius: nisi q gūmi hꝫ aliq̄tulū stipticitatis: et drag. iuuat ad laxadū. et q vult eā miscere cū drag. oꝝ q terat drag. et dissoluat i aq et colet: et conficiat collogntidam cuz co: et misceat bñ in moꝝ tario quousqꝫ fiat vnū cozpus: et fac trociscos: et opꝫ vt non multum terat: qz adhereret itestis et excoꝝiaret ea: et opꝫ q eligat collogntida q hꝫ colozem in cute subcitrineuz: et hꝫ superficiem lenē sine vlla asperitate et iterius eius albu declinans citrinitati parum per leuis pōderis spōgiosa: qz ista sunt signa q fuit collecta matura q̄tum opꝫ: quā opꝫ q nō vtaris ex ea: nisi pulpa eius: et abycias grana eiꝫ et coz ticem. et dosis eius solius est pōdus octaue partis aurei vni us vsqꝫ ad quartam vniuz aurei.

Modus preparationis turbit.

Urbis ex v̄tute sua purgat flegma: sꝫ iducit sinco pim et tortiōes. Sed eius pparatio est q terat: ro retur oleo amigdalarum dulciū. qz pbibet partes sue malitię: q si nō habes accipe sisaminū vel butyrū vel oleum cōe: qd cūqꝫ habes paratus. Et turbit meliꝫ est qd est album multū et leuem hꝫ cozticē et lignum interiꝫ subri le sine asperitate: et non est grossum et hꝫ gūmi super capita eius: et dosis eius qd est nouū est pondus. 3. i. vsqꝫ ad. 3. y. et hoc est cum magna custodia et de veteri plus: et nō dat so pinguedinibus subtilibus.

Modus preparandi eufoꝝbium.

Ufoꝝbium purgat ex virtute sua flegma viscosū qd est in scia: et lumbis et itestinis: sed ipm facit tri stitiam et debilitatē et siccitatē: et rectificatio eiꝫ est q non multum terat et misceatur cū oleo: et cum eo pone bdellium aut succuz liquiritie: aut ex sp̄ibus sicut cinamo mū cassia lignea: et similia. et oportet vt fundat in oleo ro faceo bono: et eligat ex eo clarum nouū citrinū fortis odor ris amarū cui suptransuerit ānus vnꝫ vsqꝫ ad tres ānos: et dosis eius est a granis sex vsqꝫ ad grana duodecim.

Modus pparandi ellebozum album.

Leboꝝus albus purgat virtute sua flegma per vo mitum: et modus et ceptiōis eius est q comedatur ante assumptiones eius cibus aliqs leuis: et postea accipiat cōtritus bene cū pulte facta ex farina frumenti: vel ordei: et melior est qd est pungitiui saporis adurēs lin guam extētis: longus albus: et cito frangibilis. cui appeat i fractura simile texture araneę: tele subtilis. et dosis eiꝫ est pondus. 3. 5. vsqꝫ ad duas. et infra.

Preparatio ellebori nigri.

Niger ellus purgat de virtute sua fla & malitiaz & opatio ei est fortior opatione ellii albi: & pparat eodem mo sic ellus alb: eligat aut cui radicle sut plene pigues & sbriles: in cui fractoe appet file subtili are ne acutu hris sapore: & melior e ille q nascit in terra petrosa alta sicca: & dosis e .3. s. vsq; ad .3. y. & tep colligedi ytru q; elleboz e i mese iuly: q; sunt in fine bonitatis.

Forma exhibendi polipodium.

Olipodiu purgat virtute sua fla & malitia sine molestia: & grauedie: & pperat ad sumedu ipz solu: q; cogit i aq ordeit: aut sicile: aut decoctoe cucumeris: aut aq mellis cocta. Et q vult eo vti in potuib radat ipm bñ: & terat & misceat i medicis: & eligat citrinuz cuius sapez apopiqt sapezi gallaz cu dlcedie. & e grossus sic digit mi nor: & dosis ei in decoctoe e .an. 3. y. vsq; ad .3. v. & sistr s; ba p se dosis a .3. i. vsq; ad .3. y. & dixit pbs: Jehana qd istud podus. 3. i. itelligt de sicco. Uerum qñ e reces dosis ei solius vsq; ad .3. y. aut .ii. y. in potionib. 3. i. & oz q colligat i vere. Et sunt et q colligut in autino: s; pmu e melius.

Modus exhibitiois & pparatois granoz nil e indicum.

Ec purgat de virtute sua fla: mod pparatois coru e q ipsa terant & ifundant in oleo amigdalaz: dulciu. & bulliat in aq vsq; ad psumptione aq: & remaneat oleu: & denf sola aut oficiant alie medicie cuz eis scdm voluntate recipietis. & dosis eoz est a .3. y. vsq; ad .v. & melius nil e cui folia sunt grossa s; fia foly oliuaz paruz miora & sunt cali sapezis & faciut raucedine vocis.

Sermo de alcham.

Mne amaz appellat apud arabes alcha: & in hoc mltu laborauerut expositoies: na qda ex eis dixit rnt q erat collogentida: & aly q erat aliud: s; ad vlti mu no e verificatu apd eos qd sit: & purgat vtrute sua aqua citrina absq; q; ledat stom: & purgat et fla: & mod exhibitiois ei e q; def in potu cu melle cocto: aut cu rob. & melior ex ea e loga q assimilata cucumeri minoz satis magne amaritudinis q iuenit in terra humida. & caueri oz ab illa q in uenit in terra sicca petrosa: & q repit in motib pp fortitu dine sue virtutis. & dosis e ab .viij. granis vsq; ad .x.

Modus pparandi scebra. i. esulam.

Lebra sua ppriate nocet epati & purgat aquam citrina: & dosis ei e sic dixim de laureola: & pparatio ei e: vt poat i lacte bozis. xxiiij. & postea desiccetur: & sunt q ponut in aceto cu ea qstitate ponderis ei de rosso: & dragag. & dat cu melle: aut succo vne: aut cu aq vbi sint decocte letes: aut sicla: dosis e podus gra. vi. ad. xij.

Modus pparandi yreos.

Reos purgat vtrute sua aq; citrina & huozes grossos: & viscosos & malitia & apit opplones epatis: s; i ducit tristitia vl sollicitudiez. & bonu e q admisceatur alyis medicis ad repmedu malitia ei: & pparatio e e vt def i potu cu aq & melle sil coctis: & eligat ex eo aquosu mltu: pres e lachrima: & breuis stature: & pres ei e qles: & color ei ppe citrinitate bdi odoris: dof ei podus aur. ij. vsq; ad. ij. vel. iij. aut potet tritum ex eo pondus. 3. i. vsq; ad. 3. y. cum melle cocto.

Modus pparandi achorum.

Irtus achori est propinqua virtuti yreos: & dosis eius est sicut dosis yreos.

Modus pparandi centauream.

Entaurea purgat vtrute sua fla viscosu & colaz filez feci: & huozes q st i scia & laterib & achis qñ aq ei bibit vel clistericat cu ea. eligat ergo subtilis q re pit i motib amara mltu: q vo repit i vallib e debilis opatiois & potio ei e aq. 3. y. in clisterij. 3. iij. cu oleo sisamino.

Modus exhibitiois fumum terre.

Uuat stoz virtute sua: & ofert scabiei puritui & bo thoz: na purgat colaz adusta: & mudificat saqueiz: & puocat vrinā: & q vult eo vti oz q eligat recens amaz mltu & viridis coloris: & potio ei i decoctoe e .3. i. vsq; ad. 3. y. s. sine decoctoe. a. 3. ij. vsq; ad. vij. cu tantude de mirob. citrinis: & q vult bibere de succo ei no oz q decoct & qstitas potois ei e .an. iij. 3. vsq; in. viij. cu pondere. 3. iij. mirob. citrini. & q vult eo vti iterpodat sp die vnu i acceptio ne ei.

Modus assumptionis absinthij.

Bsinthiu purgat vtrute sua colaz a sto lenit & itesti nis apit opplones & puocat vrinā: & fortificat epar & no hz efficaciat in purgado fla & q vult vti i decoctioe vel in potu: potet ex eo. 3. v. vel. vij. & q vult cu sume re absq; ifusione vel decoctioe accipiat aur. i. vsq; ad. 3. y.

Modus exhibitionis cuscute.

Uscute purgat virtute sua colaz & ofert sto. & apit opplones venaruz & ofert febriz logis: & fortitudo opatois ei e melior & fortior opatione absinthij potio aque eius e qstitas lib. 5. bullite & collate & si q; vult bibere de aqua sua absq; decoctione opz q; apponat cu eo de cucchato bono. 3. x.

Forma pparandi cuscus.

Urgat vtrute sua colaz: & mod acceptiois ei e q; su ma de aq sua sine bullitoe pod tertie ptis libze vni vsq; ad. ij. pres lib. cu. 3. x. cuc. boi vel penidi.

Modus pparandi chachille.

Urgat virtute sua aquaz citrinam cu magna leuitate sine lesione & fumit de aqua ei sine decoctione tertia ps lib. vsq; ad. ij. partes.

Modus acceptiois capilli veneris.

Urgat virtute sua coleram a stomacho & intestinis & dosis eius est. a. 3. ij. ad. vij.

Modus preparationis sene.

Urgat humozes grossos & confert doloscie & lumboz & infundi dz oleo amigdalaz dul. vel butyro & dosis eius est. 3. iij. ad. v.

Modus preparationis abalgar.

Urgat aqua citrina cuius vtrute e sic vtrute ecule in corrupedo vtrute corporis: & purgat colaz fortiter. & dosis eoz e a granis. v. ad. vij. mudata cuz aqua & melle cocto q; laxant laxatione forti.

Modus preparationis cartami.

Urgat vtrute sua fla & hoc faciut grana ei mudata cortice: dof ex granis e. 3. xx. & oz q; pucias sup ea lib. 5. aq cale & frica manib & cola & pone eis ex penidys albis. 3. x. & potentur.

Modus acceptiois lingue bonis.

Urgat virtute sua coleram & ofert pulsationi cordis q; ptingit a colera cu bono armeno.

Modus preparationis mirobolanozum citrinorum.

Urgat vtrute sua colaz & ofert sto. & q vult vti eis eligat citrinos apud viriditate graues pleos & no crispoo: & dof eoz e si fuerit decocti vel infusi a. 3. x. ad. xxx. & de his q n ff decocti vl ifusi. an. 3. ij. vsq; ad. vij.

Modus exhibitionis mirobolanozum indorum.

Urgant virtute sua malitia & ofortat stom: & dosis infusoz vel decoctois est. ana. 3. v. ad. xx. & de non infusis vel decoctionis. 3. y. vel. v.

Modus exhibitionis mirabolanozum chebulorum.

Urgat vtrute sua malitia laxatoe debili & oferunt orificio ani: eligant declinates rubozi & nigredini puz q sut graues & pleni & dof ifusoz vel decocto ru e. a. 3. ij. ad. x. no decoctoe infusoz. an. 3. i. vsq; ad. v.

Modus exhibitionis violarum siccarum.

Urgat vtrute sua colaz q; e in staco & itestinis & ofert fumositatib resolutis ab eis & sgnatie q acci

Liber

dit pueris qñ ipse accipiūt cū aq: r dōsis eaz est. a. 3. iij. ad viij. de siccis r si fuerint recentes accipiantur infuse vel de cocte pondere. 3. r.

Forma exhibitionis prunorum r tamarindorum.

Urgat virtute sua colas r repimūt acuitatē ei r p̄hibēt vōitū r faciūt eū gescere. r p̄ferūt puritū r g vult eis vti eligat recētia r mltū acia. r dōf aq eo rū postq̄ fuerit decocta ē p̄dō lib. 5. verūtū tamaridi sūt fortiores ad laxādū r acriores: q̄ dōf eoz ē mior dōsi illorum.

Forma exhibitionis manne.

Mollificat virtute sua intestina r lenit ea r pect^o le nificatione pauca r eligatur alba recens. eius dōf sit ab aur. x. ad. xx.

Forma exhibitionis cassie fistule.

Urgat virtute sua colas adustas purificat sanguinē r clarificat eū auferēdo grossitiē. ei^o dōsis est a. 3. iij. ad. x. r eligat q̄ est in canna eius r color carnis eius est niger lucidus r grauis.

Modus exhibitionis granatorum acrium dulcium.

Ranata exp̄ssa cū carne sua iteriori purgat colas: r p̄ortāt stōm sua stipticitate: r dōsis aque eoz ē lib. 5. cum. 3. r. succari boni.

Forma preparationis armoniaci.

Onfert dolozi vene sciaticae: r eligit qd̄ ē file oliba no cui^o odor vergit ad odorē castorei pū pigue: habēs p̄tinuitatē p̄tū suaz mundū a ligno amari saporis. r dōsis eius solius aut cū alyis medicinis est p̄odus apr. i. ad. aur. 5. cum rob. infuso.

Modus preparationis oppoponacis.

Quamētū ei^o ē sic iuuamētū armoniaci: r eligitur illud cui^o sup̄ficies ē citria. r iterius albū amari saporis pigue cito frangibilis fortis odoris: r caue a nigro r dōsis eius ē. a. 3. 5. vsq; ad. aur. i. infusus in rob.

Forma exhibitionis bdely.

Auat virtute sua ad tenasimō r ad excoziatōz itestinoz q̄ accidit ex assumptōe mediciaz acutaz. Et p̄fert emoroydib^o r collectiōib^o iteriozib^o qñ bibitur r collectiōib^o extrisecis scō ex eo ep̄lo cū rob dulci. Et q̄ miscuerit eū cū medicis acutis flā purgātib^o p̄hibz excoziationē eoz r nocumentū ab eis. Et eligat amari saporis claz visu r lene: r cito frāgibile r boni odoris: Et qñ p̄cutitur sup̄ ignē ei^o odor assimilaf odorē. blacte bicantie. cuius dōsis sol^o ē. 3. i. cū alyis medicinis. 3. 5.

Forma exhibitionis serapini.

Onfert dolozi colice r vētositati itestioz r dolozi ossis caude r coraz r scie r purgat flā viscosū cui^o dōsis p̄ se sup̄ri ē. 3. i. vsq; ad. aur. i. infusus in rob. aut i oleo amig. dul. aut cū melle: r cū alyis medicis. a. 3. 5. vsque ad. 3. i. infusus vt p̄. Et eligat cui^o color iterioz decliat rubedini r d̄ foris albedini r ē claz fortis odoris r pūgitiui saporis.

Forma exhibitionis sarcocolle.

Urgat virtute sua flā viscosū r icarnat vlcera r veltit ea corio: r p̄bit viscositatē carnis: q̄ ē nutrimentū carnis ex quo fit gnatio carnis i vlcere. r icarnatio. r p̄hibz hūiores nociuos descēdētes ad oculos r g vult ea vti oz q̄ eligat illā cui^o color ē silis colorē olibani declinatās citrinitati: r q̄ ē amari saporis r cito frāgibilis cui^o dōsis ē cū alyis medicis. 3. 5. vsq; ad. 3. i. infuse in rob decocto. Et oz q̄ nūquā accipiat sola sed semp̄ mixta cū alyis medicinis.

Modus exhibitionis predictaz. iij. gūmarum qui est aliis a predictis.

Sre gūme q̄s noiāui hic sic armōiacū oppoponacū bdeliū r serapinū qñ debēt alci exhiberi r ipe abhorret acceptōez eaz in pillis fels ex eis solis: r diligit magis acceptōez eaz cū rob: tunc oz q̄ tu infundas eas i aq bullienti donec dissoluantur r cola. r ifunde oleū

amigd. dulcium r va in potu cum rob.

Modus preparatiōis saliu r p̄prietates eorum in purgando r de aqua falsa.

Mnes spēs salis purgat flā: r mūdificat stōm: r dissoluūt hūiores grossos. Et de virtute salē: q̄ faci at descēdere vtutes mediciaz solutiūaz cito. r id qd̄ coagulaf in stō ex lacte qñ sumit i potu cū mellicrato. Et melior spēs salis ē illa q̄ repit i minera. Et q̄ vult potare aquā salis eligat sal mūdū qz melior ē alyis oib^o. purgat .n. flā: r malitiā r hūiores grossos: dōsis ei^o sol^o in. 3. 4. vsq; ad. iij. cū aq ffa. Et si tardabit nimis laxatio e^o bibat post ipz aq ffa qz laxabit r striget vter ei^o q̄ potauerit p̄ ipm aquā calaz: r p̄ purgatoez recipiat ius galline ad frangendū acuitatē puctōis ei^o r acumē: r ad p̄hibedū nocumēta ei^o a neruis stōi r itestioz: 3 aq maris opz q̄ potef sola sic faze quo dixi. Et sūt q̄ bibūt eā cū oximelle mixto cū vobono r dulci: r bibūt p̄ purgatoez ei^o elixaturā gallie: r dōsis eius est a quarta libra vsq; ad lib. 5.

Forma purificandi aquas turbidas.

Lcipe ollā magnā r ipte eā aq illa r p̄strue sup̄ ortiū duo ligna secāria se i modū crucis: r p̄e sup̄ illa ligna vellus lane mūdū: r mltā ablutioe ablutū. r accēde ignē sub olla leuē: r q̄q̄ ibibet i vellere ex vapore q̄ eleuat ab aq exp̄me r serua: r fac hoc q̄dū aliquid ascēdit ab aq. Et qdā distillat eā sic aq rosacca: Et sic q̄ clarificat aquā ponēdo sup̄ eā aliqd aneti: aut amilli: aut farinē: qñ ista descēdūt r trahūt secū ad fundū vasis grossitiē aque r sic clarificatur aqua.

Modus faciendi almuri.

Lmuri purgat flā viscosū: r icidit eū r iuuat i doloze colice qñ miscet clisterijs cū medicis pueniētib^o r sumit in cibo p̄ doloze scie q̄ fit a flate. r est subtili^o q̄ sal: r q̄ salnitru: r q̄ aq pisciū salsoz veterē: r virtus eoz ē debilior virtute ei^o cui^o opatio ē in hūc mōz. Ac cipe de faria ordeī ptes. ij. salis: pte. i. p̄fice cū aq r fac focas acimas r pone in furno: r dimitte ibi donec durant i tus r ē: deinde extrabe a furno: r diuide quāz eaz in. iij. vel in. iij. ptes r pone in olla magna munda r copi cū aq r pone cū eo de cissolionib^o palmaz plenā manū: r p̄e ollā in furno panis a p̄ncipio noctis vsq; mane. Et sic q̄ coquit panē cū aq sup̄ ignē vsq; ad assumptōez medie aq: r tollūt r ponūt in aq ex melle 3z volūtate eoz ad frāgēdū salferdinē ei^o: r fuat: r hoc ē caput almuri. Et q̄ vlt facere almuri scōz min^o: p̄mo ponat sup̄ residuū panis mediā q̄titatez aq q̄ p̄mo posita fuit: r cū olla mitat in furnū vsq; ad assumptōez duaz p̄tū aq r colet: r fuet. Et sūt q̄ miscet almuri scōz cū p̄mo: r fuat necitati ad comedēdū vel ponendū in clisterijs. Et in almuri sūt opatōes lōge alic ab ista quā dixi q̄ sūt ydonee comestioib^o regū: r nō oportet rememorar i eas in hoc loco quia sufficit nunc de modo isto quantus ad medicine necessitatem.

Modus faciendi oleum stipticum r seruadi ipm secū dum doctrinam Dias.

Qd^o stipticitadi oleū: r faciēdi oleum ros. ē q̄ accipias sgnātū lib. v. r. 3. viij. olei oliua. lib. xx. r. 3. v. tere sgnātū r p̄fice cū aq. Et adde de aq tñ q̄ ips coopiat: r coq cū olo: r misce in tpe coctōis: r aufer ab igne r p̄mitte ifrari: r cola: r fua: r fac ex isto oleo oleūz rosa. Et ego narraui opationez eius in libro oleorum.

Forma stipticadi oleū ad faciēdū oleū de lilio.

Lcipe olei lib. ij. 3. v. calami aro. lib. v. r. 3. v. mirre aur. tere calamū aro. cū vō bono: r bulli tñ i olo deitū cola sup̄ lib. iij. 5. ex carui agresti: r ē cordūeni qd̄ p̄mo triuisti: r ifudisti i aq pluuie: r dimitte quousq; bibi sibat i olo: r exp̄me: r cola: r fua ad faciēdū oleū de lilio.

Forma stipticadi oleū ad faciēdū oleū de narciso.

Lcipe olei lib. ix. r. z. v. darisfabā lib. vi. r. z. y. terre darisfabā r. ifunde. in tāta aq̄ q̄strū ē oleū. r. accipe calami aro. lib. v. z. viij. r. deide accipe frustū r. ter re. r. cribra r. coq̄. cola r. sua neccitati ad faciēdū oleū d nar/ cisco. **F**orma stipticādi oleū ad faciēdū oleū de nil. **L**cipe olei ablutū pte. i. aque pluuiialis pte. z. pyce pte aq̄ sup oleū r. in alia ifunde spēs qb̄ vis stipti/ care oleuz. r. misce. Accipe ergo darisfabā lib. v. s. calami aro. lib. vi. s. mirre lib. ij. carui agrestis lib. ij. r. z. ix. olei lib. ix. z. y. tere darisfabā. r. ifunde in aq̄ r. pyce sup oleū. r. bulli. s. l. mirrā ifunde in vīo boni odoris. r. tere calami aro. r. pone mirrā. r. ofice. r. aufer darisfabā ab oleo r. pone calami aro. cōfectū cū mirra. r. bulli s. l. post ebulli tionē sufficiētē cola ab his. r. pyce sup carui agreste oleuz colatū postq̄ trinuisti carui. r. ofecisti r. misce semp donec i frigidet. r. cola totū r. sua neccitati ad faciēdū oleuz de nil. **F**orma albificandi oleū ad faciendū oīa olea. r. noīg tur oleum compositum.

Am dixi albificatōez ei in libro opatōis oleoz. r. modus opatōis eius ē q̄ tu accipias de oleo boni odoris r. laporis. r. pone in ollā r. misce cū aq̄ cala. deīn pone i sole quousq̄ albescat. deīn pone in sole quous/ q̄ sepetur oleū ab aq̄. r. collige oleū de superficie aque cū co cleari. r. reponē. Et si fuerit albū vna vice bñ. r. si nō iteruz reponē in aq̄ sic pus. r. misce scdo r. tertio donec albescat. **E**t sunt q̄ albificāt in hūc modū. Accipe vas vitreatū i tus r. extra. r. fac foramē in fundo ei. deīn pone digitū sup per foramē. r. pollicē sup os vasis. r. agita vas cū oleo. r. aq̄ agitatōe forti r. dimitte p horā. f. quousq̄ sepetur oleuz ab aq̄ r. nater oleū sup aquā. tūc aufer digitū a foramē vasis quousq̄ egrediat aq̄ r. icipiat egredi oleū. tūc opila iteruz foramē. r. pone alā aquā calāz sup oleū r. agita sic p. r. hoc fac tādiū donec oleū albescat scōz volūtātē tuā.

Forma lauandi oleum sisaminum. **P**ortet q̄ pyciat aquā dulcē sup eū. aut bullias p mo vna ebullitione cū igne leui. r. coles tūc pyce sup aquā dulcē donec eleuet piguedo ei. r. serua necessitati q̄ piguedo eius ablata fuerit.

Modus faciendi oleum de lateribus. **H**o dixi inuamētū ei i libro de oleis. Acci. lateres rubeos nouos quos aq̄ nō tetigit. r. frāge i frusta pusilla circa q̄stiatē. z. i. r. pone eos i igne. r. dimit/ te ibi donec iflāment v. tia iflāmatōe r. fiāt cādidā. deide singulariter vnūquodq̄ frustū p se extrabe ab igne. r. subi to sūmerge i oleo vetustissimo qd̄ iā paratū posuisti iuxta te in vase. r. cū extricta fuerit extrabe ab oleo r. cū hoc fece ris de oib̄ frustis tere eos tritura grossa r. pone in vase vi treo vel terreo vitreato qd̄ possit ignē sustinere. vel in plv bus si habes parata vasa. r. sint vasa ista ydonee facta cuz suo coopertorio. r. noīantur vētres. qz sunt rotūda i iferio ri pte r. extēsa ad supiora. quēadmodū nouerūt illi q̄ occu pātur in arte alchimie. r. cū posueris in eis de laterib̄ tri tis sic dixi vsq̄ ad. y. ptes vasis vel plv. claude vasa cū suo coopertorio hūte nasū sic ē id cū quo fit aq̄ ro. luta bñ vasa ad iuicē cū argilla. r. pilo. deīn edifica fornacē sapiētē. ita q̄ possis ordiare. ij. vl. iij. vasa r. cū desiccātū fuerit lutū quo lutasti vasa ordinent in fornacē sic fit in aq̄ ro. nisi q̄ iter ista r. ignē nullū oz eē mediū. deīn accēde ignē leuem sub vasis a pncipio. r. post auge paulatī ignē scdm q̄ vide ris vasa calefieri. qm̄ pp hoc saluant vasa a crepatura. naz tunēdū ē ne frāgantur si subito nōnis fieret ignis fortis a pncipio cuz videris exire aquā p nasuz vasis collige eā p se si vis. r. auge ignē donec videas oleū egredi rubeū qd̄ re cipias in vase mūdo. Caue ne ignis seu flāma apropiquet illi oleo qz cito accēderet. r. nō cito extingueret. r. q̄n̄ nihil emanabit de oīo aufer ignē a furno r. dimitte ifrari. r. api

vasa r. extrabe fecē ab eis. Que si fuerit sana pone itez de laterib̄ sanis in eis. si nō aut. reuertere ad op̄ tuū cū alijs nouis sic pus quousq̄ hēas oleū q̄stū vis. r. reponē ipz i va se vitreo str. cti ozificy. cui ozificuz opilla bñ cū cera r. ter ra. qm̄ si h̄ret respiraculū enanesceret. r. egrederef totuz a vase pp subtilitatē sue sube. serua ergo eū. r. ytere i egritu/ dinib̄ fr̄is sic epilia apoplexia grauitate audit. r. arctica fra. cui iuuamēta dixi i libro de oleis. r. de secretis phoz.

Forma optōis medicie q̄ vri poteris qm̄ nō hēs thutiā. **L**cipe folia oliue siluris. pone ea gradati i vase ter reo. r. copi ozificiū vasis cū argilla r. pilo. r. pone in furno figuli. r. dimitte ibi a pncipio decoctōis vaso rū quousq̄ vasa figuli sint cocta. r. pōe ollā in loco vbi fue rit ignis fortior. r. cū ifrabit furn. extrabe ollā. r. accipe qd̄ ē in ea de cinere quē si nō inueneris petrificatū ita q̄ sint frusta tere. r. abluē in sole calo cuz aq̄ sepe. r. accipe subtile ex eo. r. serua r. ytere in medicis oculo. qz ista medicina nō hz p̄ciū cui oparef pp inuamēta sua. nā supat i inuamē to oēs spēs thurie i auferēdo albuginē r. pānū oculi. r. hoc ē de secretis medicie.

Modus faciendi amillum ex frumento. **L**cipe de frumento bono r. nouo. r. purga ab oī re extranea in eo r. elige illud qd̄ ē rubeū r. graue. co/ lor. r. sit sic color cere. r. facias eū teri tritura gros/ sa. f. solū frāgi r. pone in vase terreo vitreato mūdo. r. pōe sup eū aquā ita qd̄ copiat r. supet duob̄ digitis vel. ij. digi tis r. dimitte p noctē. in mane vō expime cū manu bñ quo/ usq̄ descēdat amillū totū. cola r. pyce subaz r. dimitte aq̄ in olla quousq̄ descēdat amillū ifundo oīe r. aq̄ signatet. Tūc eyce aquā suauiter ita qd̄ ex ea nihil remaneat. r. ex sicca cū modico coto. fiat hoc in tpe estiuo. r. cito siccef ne acefcat r. destruat. r. copi ollā cū panno subtilitā q̄ nihil cadat int. postmodū cū erit siccū reponē in vase stricti ori ficu obturādo os vasis ne aliqs vermiculus igrediat vel aliqd̄ aliū. Si aut fiat in hyeme magis oz custodiri pe ace fcat. qz oz vt fiat iugeniū. vt cito siccef in sole vēto vel pre pe ignē. Et secundū hunc modū fit amillū ex rigo.

Forma faciēdi amillum ex orobo. **L**ige ordeū qd̄ est melius graue lenius ppinquū sue melli. r. facias ex eo sic docui te facere ex fru mēto eū i disciplina. nisi qz oz vt coletur collatorio grossiori. qz multū hz de fursure. r. pp suā grossitiē.

Forma faciēdi amillum ex orobo. **L**cipe ex orobo qd̄ hz p̄guia grana p̄p̄quū sue col lectōi r. qd̄ euasit. sue p̄foratōez. r. tere ipz tritura grossa. f. frāge r. ex suffia ab eo corticez ita q̄ nō re/ maneat nisi caro eius. r. pone sup eū aquā. r. dimitte. vl. ho ris r. pyce illā aquā ter vel q̄ter quousq̄ clarificet aq̄ r. re maneat corp̄ suū mūdū sine acumie r. fursure. r. tūc dimit te eū in aq̄ q̄ copiat vna nocte. in mane vō malaxa cū ma nu quousq̄ dissoluatur ex eo lac ei. r. dimitte lac in vase. quousq̄ aqua supernatet quaz eyce suauiter. r. expone so/ li donec exsiccet r. serua.

Modus faciēdi far seu simlam ex orobo. **L**cipe de orobo bono sic dixi. r. dimitte in aq̄ lon/ go tpe r. post eyce aquā illā. r. dimitte donec sum pra sit aq̄ illa q̄ ē in eo absq̄ q̄ siccent grana. deīn facias bulliri i aq̄ alia donec crepent grana. r. sepenē a cor tice ei. r. tere tritura grossa. r. ex suffia ab eo corticē eius r. serua.

Modus faciēdi penidios. **E**nidy fuit ex melle cāne. r. ex pulnere cuccari. r. fi unt et ex cuc. bono forti sicco albo r. mūdo. Et mo dus ē q̄ accipias cuccaz lib. i. vel. ij. vl. ad plus. ij. qz nō possunt bñ fieri in mltā q̄stitate r. pone in vase eno stannato. vel in vase terreo iteri vitreato. cui os sit latum sz yas eneu ē meli. fatis. r. liq̄fac cuccaz cū tanta q̄stitate

aque dulcis qua cooplat: et si succary e forte pœ cu eo p q
 liber lib. ei. 3. i. mellis: et distilla sup ipm de oleo amig. dul
 ciu si habes et si nō habes mitte loco ei aliud oleū et pone
 vas sup ignē ex prunis sine fumo et misce semper egliter et
 coque quousqz sit ppe psumptionē aq: et expire piecta gut
 ta ex eo sup marmore et cū digitis: et qñ iueneris qz fiant fi
 la iter digitos siue adherētia oz cito auferri ab igne: et py
 ce extēdēdo sup petrā marmoris postqz vixisti eam oleo
 amigdalaz: dulciū: vel sisamino: et collige ptes eius vndi
 qz cū suo calore et in qstū possunt sustinere man^o operantis
 postea trabe et extēde iter man^o sic trabunt elia dulcia: et fi
 ge clauū curuū ad supiora in pariete: et pyce sup eū et trabe
 a clauo apponēdo sup eū: et trabendo sic trabunt elia dul
 cia quousqz dealbet ifine sue albedis: et appone iuxta ignē
 quādiu traxeris vt calefiat: et fiat obediētiōz extēnsioni: et
 itez appone clauo trabēdo: vt albecāt qstū volueris dein
 de icide cū forficib^o ad voluntatē tuā: et si volueris facere
 formas rotūdas: vel oblongas vel alias diuersas accipe de
 amillo albo et tere: et pone sup marmore et extēde sup ipm
 de pasta illa penidiōz et plica et volue et icide et fac quascū
 qz formas volueris: tñ cito facias: ne ifret iter man^o tuas:
 deñ pone sup cribzū: et pone iuxta prunas ad horā: et aufer
 et dimitte donec infret: et serua. Et q vult eos facere ex pul
 uere liq faciat eā in aq sic p̄ys dixi: deinde colet ab arena: et
 alysupfluitatib^o et coquat et faciat sic deñ ē. Et q fac eos
 ex melle cāne: caueat ne sit nimis forte: et si est ponat in eo
 de succaro albo qstūtatē. ij. partiū eius: et pap aq: colet et co
 quat: et faciat scdm disciplinā supradcāz: et si mel est subtile
 oz qz ponat medietatē ei^o de succaro: et sūt q ponūt ex mel
 le duas et ex succaro terciā: et coquūt et faciūt vt dixi. Et sūt
 et q faciūt penidiōs scōz alias formas diuersas ab istis sci
 licet ponētis supra eos aqz ros. et pap cāphoze ad equādā
 virtutē eoz. **¶** Modus faciēdi aquā rosatā.

Que ros. opatio scita ē apd mltas gētes. Sed ego
 a pposui narrare opationē ei^o in hoc libro pp duas
 cās: vna ē qz cōuenit tractatū hui^o libri ad hoc: vt
 sit ppleta scia nra in eo: et scōa ē: vt oñdā opationē ei^o illi q
 nefcit eā et illi q vult eā facere. Et opatio ei^o ē scōz. iij. mo
 dos. Un^o mod^o ē ei^o q fit cū aq: et ignis ei^o ē ex lignis. Et
 q fit cū aq et ignis ei^o ē ex carbonib^o. Et q fit sine aqua et
 ignis ei^o ē ex lignis. Et q fit sine aq cui^o ignis ē ex carboni
 b^o et illa q fit cū aq et cū igne ex lignis: ē illa q sepi^o fit et ē ge
 neralior: quā plures hoies faciūt in nris ptib^o: et ista ē mior
 ris odoris qz illa q fit cū igne carbonū et illa q fit sine aq et
 cū igne carbonū est maioris odoris satis qz q fit sine aqua
 et cū igne lignoz. Et q fit sine aqua et cū igne lignoz: mino
 ris odoris ē qz q fit cū aqua et igne lignoz. S3 mōz apatōis
 ei^o q fit cū aqua et igne lignoz: ego mōstrabo s3 formā quā
 faciūt reges abarach: et hic ē mod^o ei^o. Facias berchile par
 uū in domo ampla cui^o fundus et latera sint ex plūbo adeo
 discrete sil solidata et aq nō possit egredi ab eo et facias si
 bi cooproziū ex vitro cū sagacitate vel ex terra vitreata: et
 in eo formā: s3 formā vasoꝝ distillatōis. c. vel. cc. s3 qstūta
 tē magnitudis berchilis vel paruitatē ei^o fm volūtatē tuā
 faciēdi multā vel paucā aquā ros. deñ pone ollā magnaz
 ex ere vl cachabū post parietē iuxta quā posuisti berchile
 s3 formā olle balnei et strue eā sup furnū: et berchile sit cō
 stitutū sup furnū inferius ab olla: ita qz applicet de calore
 ignis berchilis ad ollā: et facias carginū cū foraminib^o p q
 possit fum^o extra domum egredi: ita qz fum^o tot^o a domo
 egrediat et nō noceat aq rosate: deinde iple ollā ex aquo q
 fit in puteo scō iuxta ollā: sic ē pute^o balnei: et accēde ignez
 sub ea quousqz bulliat aqua bñ: deinde dimitte venire aqz
 p canale qd fecisti p discretōez ad berchile: deñ pone alia
 aquā fraz in ollā ex puteo sic in olla balnei sit: et stitue in
 berchile canale p qd egrediat aqua qñ fuerit plenus: et sit

erit ei^o extra domū. deñ pone cucurbitas siue ventres: et
 sunt vasa distillatoria in foramib^o berchilis: et strige cū pā
 no lini discrete: ita qz bñ sedcant in foramib^o suis et vapor
 aq nō egrediat extra. Silt et capita eoz striges cū pāno li
 ni: et sunt vasa ista ex vitro vel ex terra vitreata: deñ pone
 rosas itus et copi cū cooproziū suo. et suppone vnicuiqz vasi
 fialā suā ad recipiēdū qd distillabit ex aq ro. et semp qñ si
 nie^o distillatio ei^o pyce rosas pmas: et pone alias recentes
 quousqz ppleat totū op^o. Et scitū ē qz aq rosata q fit ex ro
 sis siluestrib^o q ozium p se sine irrigatōe aq ē melioris odo
 ris qz q fit ex rosarijs domesticis q nascunt i locis cultiua
 tis: et rigatis aq. Et opatio ei^o q fit in terra nra ē leuior: et be
 uio: qz illa quā dixi. Et ē qz accipias ollaz ex ere sic ex olla
 tincoz: et pœ post parietē: et pone sup ea cooproziū discre
 te scm cū foramib^o in qb^o vētres ponunt et pone in eo ven
 tres cū sagacitate et postea iple ollā aq: et accēde ignē sub
 cū lignis ex vite vel silib^o. et fac distillare et qñ mediabit oi
 stillatio oz qz coopias os furni dōec ppleat tota distillatio
 et q vult loco lignoz pponere carbōes aq magis erit odor
 fera. S3 opatio ei^o sine aqua et cū igne carbonū ē qz facias
 furnū quadrū aut rotūdū et beat cooproziū supius sup qd
 stabūt vētres ex terra vitreata: vt possint sustinere ignē et
 qñ accēdēt carbōes et icipiet aq ro. distillare claude os fur
 ni et dimitte foramia apta p q fum^o egrediat: et dimitte sic
 donec fuerit distillata tota deinde abiectis primis ros po
 ne alias recentes.

¶ Modus alius qui vult distillare paucam aquam.
 a Lcipe ollā ex ere et iple eā aq et pone sup larē ignis
 et pone sup os ei^o cooproziū pforatū foramib^o bus
 duob^o vel trib^o vel plib^o: aut pauciorib^o vētrib^o bus
 scōz qd poterit cape cooproziū olle: et sint vētres ex vitro.
 et accēde ignē ex farmētis de vitib^o vel carbonib^o sub olla
 donec bulliat aq q tūc distillatur aqua rosata in vna vice
 vel duabus quanta volueris.

¶ Modus faciēdi aquā rosaceam cum musco.
 a Lcipe aque rosacee lib. ij. et pone i ea de musco tri
 to bono aur. i. et pone in vētre distillatōis de vitro
 scō: et distilla paulatī sic dixi supra quousqz tota vi
 stillēt et repone eā in vase vitreo: et strige os ei^o qz bona est
 regib^o ad odorādū qñ liniūt ex ea pānos suos vt sint odor
 riferi.

¶ Modus faciēdi aquā rosaceā cū croco.
 a Lcipe ex croco bono. 3. 5. lib. ij. aq ro. et pone cro
 cū in aq ros. vt infundat in ea bñ: deinde distilla
 sicut dixi: qñ bona est ad ponendū in medicinis et
 odorandū et ornandū in decorationibus.

¶ Modus faciēdi aquā rosatam cū gariofilis.
 a Lcipe. 3. i. gariof. et lib. i. 5. aq ros. et pone gariofila i
 aq illa die et nocte et postea distilla sic dixi et serua.

¶ Modus faciēdi aquā rosatā cum camphora.
 a Lcipe. 3. i. cāphoze: et pœ lib. i. aq. ro. et distilla et ser
 ua: et vt ere in medicis regū. Et scōz hūc modū fit
 aq ro. cū sandalis et alysupb^o cū qb^o volueris. Et
 sunt q distillāt bec oia in aq simplici loco aq rosacee.

¶ Modus faciēdi aquā rosatam cū rosis siccis.
 a Lcipe de rosis siccis: et pone sup eas aquā q infun
 dan^o solū et nō plus: deinde iple ex eis vētres vitre
 os seu plūbeos: et distilla paulatī cū discretionē: qz
 erit: veniēs in medicis et decoratōib^o. Et dixit mibi qdaz
 qz posuit in lib. i. ros. siccaz lib. x. aq et fecit distillari et fuit
 aq ro. satis bona: s3 nō faciūt istā nisi in necitate qñ non re
 perit alia.

¶ Modus faciēdi ramich.
 a Lcipe de passulis bonis rubeis lib. ij. et pone super
 eas aquā ad pōdus eaz et coquant postea cola cū
 exp̄sione: et pyce subam: deinde accipe. lib. ij. mel
 lis optimi et misce cū aqua passulaz et lib. i. 5. olei sisamini:
 vl sambucini: et bulli totū sil quousqz sit ppe coagulatoz:

Seruitoria

z canene desiccantur: q̄ si incipiant desiccari adde parus aq̄ ne aduratur deide accipe cassie li. ro. cinamoi. añ. tñi q̄ sūma sit lib. i. z gallaz lib. x. tere et cribra subtili z cōfice cū aq̄ passulaz z melle in olla. z pōe ollā sup ignē suauissi- mū z dimitte quousq; uertat ad modū pultis facte ex fa- rina. deide extēde mediciaz hāc sup sextoriū ad solem do- nec p̄pinquet coagulatōi z sit ydoneū ad opatōez. deinde pōe sup marmore vincto oleo de cheyri: vel de cābuc. z vn- ge manus tuas ex eodē oleo z fac trociscos: si vis facere ra- mich.

Modus faciendi trociscos de gallia.

Ed si vis facere troci. alios de such. i. gallia: accipe de musco q̄stū vis: z tere bñ z malaxa cū eo sicut malaxa pasta dura ex q̄ fit panis. z fac trocif. ma- gnos vel paruos quos extēde sup cribzū ex setis z dimitte .ij. vel .iij. dieb⁹ donec sint rubet: deide p̄fora eos z ponē in eis filū z iterpone in medio ipsoz: frustula ligni filr p̄fora- ti ne se p̄tigat: z suspēde in loco vbi non tangant a roze vel rē nociua: qñ aut transuerit sup eos ānus erit gallia bona z q̄to ampli⁹ tēpus hūerit: tanto erit gallia melior. Et gal- lie. iij. sunt spēs. s. gallia ex musco z gallia ex vētribus z ex corio: z ex aq̄. Opatio gallie ex musco est illa quā dixi z ite- rabo opationē ei⁹ b̄zēnter qñ ramich fuerit sicuz: z est q̄ accipias ex musco: z teras ipm p se: z terat ramich per se: z cribra cū cribro mediocri: z pyce sup ipm muscus: z mala- xa in vase qd arab. dicit salachya: cū oleo de cheyri: aut de gabarb: z fac trocif. z pone sup cribzū donec sicent z p̄fora eos: z itromitte filū p forama eoz. z suspēde z sicca: vt di- xi: s. opatio gallie ex vētribus ē q̄ accipias vētriculos ex qb⁹ extractū ē muscū: z icide eos cū forficib⁹ vltia minu- tione z facias sic fecisti de musco cū ramich. z hec ē gallia ex ventribus. Et opatio gallie ex corio ē q̄ accipias coriuz pilosuz qd ē sup marisupū a quo extractū est muscū z tūde pilos eius cū forficibus bñ: z postea rade cū cultello acuto vlt̄ vitro: z q̄re bñ radices piloz: ita q̄ nihil de eis remane- at: s. fiat sic coriuz: deide icide cū forficib⁹ subtilissime z te- re z cribra cū cribro subtili: z fac totā opationē: sic fecisti i gallia cū musco: z in gallia ventriuz. Et opatio gallie ex aq̄ ē q̄ accipias ex vētriculis musci quos p̄dixi tibi cū toto co- rio piloso: z icide cū pilo suo postq̄ erūt vacui z pone in va- se vitro filū yrinali: z pyce sup vnāq̄q; bursaz seu ventri- culū lib. ij. aq̄: z pone i sole. xx. dieb⁹: z cola aquā: deide te- re ramich: z cribra: z p̄fice cū aq̄ ventriculoz: z fac troc. sic fecisti de gallia muscata: z alyz: z suspēde p̄ ānū itegrū: ita q̄ nō tangant manu: qz tūc recedet setoz eoz z remāebit bonitas eoz. Et tps faciēdi gallias oēs ē tps veris: z opz q̄ nō fiat tpe hyemis: qz remaneret in eis hūiditas z destrue- rent z ipsa nō recipent odore spēs nisi siccarēt bñ: z scias hoc.

Modus adurendi ramulos arborz z radi- ces z folia quecūq; ex eis egent cōbustione.

De ipsis est modus cōbustionis sarmētoz vitis que qdē opz cōburi: qñ de nouo sunt amputate z hñt in se satis de humiditate. Accipe ergo ea: z ab- sterge bñ a terra: z lana bñ cū aq̄: donec nihil remaneat in eis ex terra vel alia putredie: deide iple ex eis ollā magnā q̄stū opz: z claude eā cū coopertorio p̄forato: vt fum⁹ corū inde egrediat: deñ pone in furno panis a sero vsq; ad ma- ne: z extrabe ollā z videbis sarmēta scā sic carbonēs: tunc tere ergo eos bñ z pone eos in olla minoz p̄ma: z pone ite- rū in furno: z facias hoc sepe donec iuenies cinerē albū bo- nū lenē tactu: quē serua necessitati. Et in hunc modū com- burunt ligna ficis: z lentisci. i. carū: z terebinti: z radix can- ne: z oia folia: z cortices: z radices: z cortices auellanarū: z castaneaz: z glandiū qñ volueris ex eis cineres facere. Et qui vult ea comburere cūz minoz artificio z minoz labo- re opz q̄ fiat sile hūic in omni re cui⁹ cōbustio est neces- saria in operatione medicine.

317
Forma assandi mirabolanos citrinos: chebulos indos belliricos: z emblicos pro illis q̄ emittunt sanguines z hñt emozoydas z dissinteriam. z tenasmon.

o portet q̄ imbibas mirabolanos i aq̄ citonioz. i. succo aut granatoz acetosoz: aut i succo vne acer- be aut citri aut i aqua vbi decocti sint berberi aut: lētes aut vbi coctū ē lapatiū acutū. deñ sicca eos bñ z ma- defac in oleo ro. vlt̄ olo de lērisco: z ē de çarur: aut olo ma- sticino: vel butyro: vlt̄ oleo oliue: deide assa sup patellā fer- reā vel testēā calefactā p̄mo: z caue ne adurant: z destrua- tur virtus eoz.

Modus assandi semina que administrant in medicis fluxus ventris sicut sunt semen portulace: nasturcy: altee: plātaginis: psily: grana myrtbi: carui: anisi cimini al. z gra- na granatoz: semini lini maruby: z silū.

a Lcipe patellā ferreā aut terreā aut eneā aut sebe- tem cū lato ozificio. z calefac eā bñ. deñ aufer ab igne z statī cito suppone seia dū ipsa ē cala añq; in frīdet: z misce eā semp donec videris assationē ei⁹ z ple- tā ad volūtate tuā: z si nō fuerit zpleta vna vice pone ite- rū patellā sup ignē sine seib⁹ donec calefiat: z pone seia de sup cū abstuleris eā ab igne: z fac vt pus. z caue ne cōburā- tur: z nō appōas ad assandū oia seia: z plura silt: s. vnāq̄q; spēs p se. qz sē qda seia q̄ sē miora alyz. z qdā grossiora: z qdā hñt mltaz viscositate: z qdā paucā. z sē ex eis q̄ debēt ampli⁹ assari sic psiliū. z sūt ex eis q̄ pap sic carui: z anisuz z ciminiū albū. z ita de alyz s̄m q̄ oz cūq; speciei.

Forma assandi drag. gūmi arabicū. z oēs alias gūmas

q U vult assare gūmi arabicū frāgat eū i frusta ad magnitudinē ozobi. deide accipiat patellā: z cale- faciat eaz: z auferat ab igne: z ponat sup eā gūmi arabicū: z misceat bñ: sine itermisioe donec abbeat: z si nō albescit p̄ma vice: fac itez vt p̄t⁹ donec sit albū: eodē modo facias ex dragagato. z gūmi amigdalorum.

Forma assandi charabe: z comburendi.

f Rangit sic dixi fracturis puis: z assa vna vice vel duab⁹: z serua. S. cōbustio ei⁹ ē i hūc modū. Ac- cipe ollā fictilē. z pone charabe it⁹. z claude os ei⁹ cum luto: z pone in igne atāoz vna nocte: deinde extrabe z tere: z vtere.

Forma assandi gallas q̄ vult eis vti in capillis.

f Rāge vnāq̄q; gallā i. iij. vlt̄ v. ptes: z ifunde eas i olo oliuaz vna hora: deide assa s. disciplinā mira- bolanoz: z aufer cito cū sagacitate ne cōburant: z dstrua- tur. Et q̄ vult frāgere stipticitatem earū ifundat eas i buti- royel oleo sisamino. z terat z seruet sine assatōe. Et q̄ vult augere stipticitatē eaz: ibibat eas i aq̄ citonioz: aut cum vna aquaz stipticaz: q̄s dixi aut succo stiptico: z seruet.

Forma cōburēdi fecem vini z aceti.

a Lcipe fecē vini z mūda. z desicca eā i testeo vase sup ignē magnū. z dimitte donec cōburat. Et si- gnū cōbustiois ei⁹ ē: qñ mutabit color ei⁹ i albedi- nē. z pūgit linguā cū iflāmatōe. Et cōbustio fecis aceti fit i hūc modū: z virt⁹ vtriusq; aduste ē q̄ desiccāt multū. z sunt abster sine. z auferūt carnē superfluā ab vlcēribus. z sunt stiptice: z purificāt purificatione forti.

Mod⁹ p̄ficiēdi sarcocollam.

a Lcipe d̄ sarcocolla bona alba grossa: z pone i vase vitro ampli ozificy: z demulge sup eā lac asine i q̄titate pauca. s. ne ifundat i ea. vt liq̄fiat: s. rema- neat q̄stī sicca: z pone subito i sole: vt cito d̄sicceat: z qñ erit sicca oz q̄ itez mulgeas s̄m q̄titate quā dixi: z sp̄ caueas ne coperias eā lacte: ne acefeat lac añq; d̄sicceat: z dstruat. fac ita q̄ter vel qnquies: z cū hoc feceris sicca bñ: z serua. Et si nō hēs lac asine paratū: fac cū lacte mlieris: qz ē me- lius. Et sunt qui conficiunt cum lacte eque z capre: z alyz

Liber

speciebus lactis: sed lac mulieris est preciosius.

¶ **Forma** efficiendi carui cū lacte ad fluxū ventris.

a **Recipe** de charui. et pōe i vase mūdo. et pōe vas sup ignē vna hora dōec sit fere calz. diū i fūde sup cū lac capre q̄tatis q̄ coopiat. et dimitte duab' horis: et extrabe: et sicca: et serua.

¶ **Forma** efficiendi mirabolanos eblicos cū lacte.

a **Recipe** d' emblicis meliorib': et pōe sup eos lac ace totū: et dimitte sic die et nocte. et q̄ lac d' sicca b' po ne itez aliud lac: donec sint ifusi ad volūtate tuam.

¶ **Forma** efficiendi cordumeni et ciminū in aceto ad ponē dum in confectionibus.

a **Recipe** cordumeni: aut de ciminū nouo albo: et puri fica a lignis et a forde. et pōe i olla lapidea. et cooperi cū aceto forti: cū q̄tatis sit ita q̄ totū ibibat a ciminū: et nihil remaneat: deīn extēde cū sup sextoriū i ymbra dōec sit ppe exiccationē. postmodū assa cū sup patellā ferream fm disciplinā quā narraui tibi in assatiōe seminum.

¶ **Modus** purificandi et colandi gūmi arabici. et zaga. ad ponendum in alcool.

a **Recipe** de gūmi arabico: et tere tritura grossa ne terant cū eo ligna ei': et pōe i olla vitreata: et copi cūz aq̄ clara et mūda: v' cū aq̄ rosacea. et dimitte p noctē. et i ma ne aspice si ē necāria alia aq̄: et adde. et si nō: misce bñ cū ma nu dōec totū liq̄feat. et puce eā sup cribz mūdissimū: et duc cū manu hincide donec d' scēdat de cribzo totū colatū. Et sūz q̄ d' sicca et seruā de siccatū. Et sūz q̄ vtunt sicut sunt.

¶ **Modus** pparādi opii qd administratur in colirys.

a **Recipe** laminā creā: aut caciā lācis in q̄ ponunt res que pēsanf. et pōe eā sup prunas dōec bñ calefiat: et aufer ab igne: et pōe ibi s' bito d' opio mūdo. Et q̄ videris eum liq̄factus aufer ne d' siccet ne fiat frāgibile et refrigera: et vtere.

¶ **Modus** pparādi ozag. q̄n volum' ipm ponere i loch.

o **Porz** vt liq̄fiat i nelle et aq̄ die ac nocte: et si i ma ne oportuerit q̄ addat d' aq̄ fiat: et si nō: misce cum māu. et colla: et fac sic sciuisti d' gūmi arabico. et vter

¶ **Forma** cōmburēdi olibanū: et accipiēdi fumū eius.

a **Recipe** de olibano bono et claro: et accēde cū lumie cādele. et pōe i olla terrea vitreata: quousq̄ pbura tur: deide copi ollā subito. vt colligatur olibanū post cōbustionē ei'. qz si nō oppillares ollā sub. et d' uerteret i cinerē. Et sūz q̄ i hora pbustiois copiūt ollā coproio ereo hūte culū ad colligendū fumū eius.

¶ **Forma** colligēdi olibanū qd ponitur in alcool.

v **Erū** forma collectōis fumi ei' ē q̄ appendas fru stū olibani cū toto suo cortice cū forcib': et pone flāme: vt accēdat: et puce in vase terreo paruo qd beat cooproziū ex ere delicate factū: et nō oz vt tu accēdas granū scōz anteq̄ extinguat p̄mū granū: et oz qz cooproziū sit taliter situatū sup os vasis q̄ cognoscat q̄liter et q̄tum colliget ex fumo in cooperulo: et ē q̄ iterpōas lapilū iterlabiū vasis et coopculi tante grossitudis: vt p illā distantā videre possis collectionē fumi: et roza sup cooproziū cū spō gia vel pecia madefacta in aq̄ fra: ne cooproziū nimis cale fiat et iugat vñ fum' cū alio. nā si hoc nō fieret fum' pp ca lozē coopculi d' uerteret ad inferiora: et misceret cū cinere olibani et nō colligeret tm. Et vire' fumi ei' ē q̄ ipse sedat aq̄a oculi qd dicitur sarkan. Et hoc tm colligat fum' mirre storacis et gallie et olium speciey gūmi.

¶ **Forma** accipiēdi fumū picis liquide.

a **Recipe** crucibulū seu lucernā ferreas vel terreas: et pone in eo liciniū et parū picis: et accende liciniū et deide cooperi sup flāmā luminis ei' cooproio terreo iterius vitreato: et sit forma eius filis furnulo hñs culmē: c' sūmitas tēdat in acutū et sit stricta: et sūmitas ei' ba

beat sic foramē atanoz: et dimitte sic flāmā sub cooproziō: nā fum' ei' adhibebit parietib' coopculi et q̄n p̄x minuet adde picē aliā et facias hoc tādū qz colligat ex fumo q̄tus volueris: et caue: ne nimīū calefiat cooproziū et fum' nō ad hereat fumo: s' d' uerteret ad inferiora: qz oz qz euentes cū fla bello hora post horā et vire' hui' fumi ē calida et stiptica: et vñs ei' ē vtilis valde in alcool et in medicinis oculoz. Et nos vtimur eo in emplis: et in debilitate oculoz: et lachrymis et borbor: et ita accipitur fumus ex butyro.

¶ **Forma** coquendi albitram.

f **Umme** vas terreū oblongū et luta cū argillo et pi lo: et pone vsqz ad. ij. ptes ei' de albitrā et pone sup prunas: et coque donec remaneat mediū ei'. deide fige lignū seu acū ferreā i ea: et extrabe ad aerē: nā si desic cab: scias qz erit coctū. et tē aufer ab igne et desicca: et vter.

¶ **Modus** abradēdi sandalū qd administratur in medicinis apostematum calidorum.

f **Andaloz** qdā ē rubeū et ē fridi' alyz: et aliū ē citri nū: et aliū ē albū: et illū quo magis vtunt medici ad iffrandū ē rubeū: et vtunt eo i medicis podagre ca

lide et medicis furunculoz caloz. et mod' ei' ē qz accipias ex eo frustū qd sua grossitie ipleat manū tuā: et frica ips' sup per ferz drachir. i. aq̄ariū v' sup pemā durā ne aliqd ex pe tra misceat cū sandalo i fricatōe. Et fuit p̄siliū aliquoz vt fricet sup cotē cerdonū: qz si aliqd ex ea dissoluit cū sanda lo nō nocet imo auget ifrigore ei' et iuuamēto: qz nā huius cotis ē fra et desiccatiua: et oz qz distillet sup ipm semp i tpe fricatōis aq̄ fra v' aq̄ ro. aut de succis herbaz fraz sic suc cus solatri et memite: et sempiuue: et lactuce: et plātagis: vel aliū sile alioz succoz froz. et tūc hēas passidē mūdā corā te sup quā facias fricatōez in quā descedit aq̄ vel succ' cū fricatōe sandalū: et q̄n descederit de sandalo q̄tu volueris cū hui' succo: et si de succo vel de aq̄ nimis erit dimitte de scēdere sandalū i fundo vasis: et puce supfluū qd supnata uerit ex aq̄ vel succo. et residuū collige: et vtere eo i oī qd oz solo vel pposito cū eplis: qz sedabit dolozes calos euz auxi lio dei. Et qdā ex medicis qz erāt in nrīs p̄tib' fricabāt sandalū cū testa terrea alba noua dura: et vtebant ifurunculis et clauis: et dicebāt qz in testa alba erat p̄petas pferendi su rūculis. Et sunt et qz fricant in molla fabroz qz acuumt gla dy: et ita faciebāt egypty. S' sandalū citrinū: et sandalū al bñ fricant fm candē disciplinā qua rubeū.

¶ **Modus** extractōis mucillaginū ex seminib' sicut p̄sili ly: fenugreci: se. lini: se. malue: et radicū eius et seis altee: et ra dicū ei': et se. citionioz: et maruby: et ceteroz huiusmodi.

m **Odus** ei' ē qz accipias de bono p̄silio quātū vis: et mūda eū a terra et a q̄lz re extranea: et pone in olla mūda: et pone sup ipm de aq̄ calida lib. iij. ad vñā q̄z libz p̄sily aut pl̄s scōz qz tu volueris pignē eē mucil laginē vel subtilē: et dimitte sup noctē: mane dō calefacias paz sup ignē: et pucias i marsupū scm ex tela lini forti no ua grossa: et strige os marsupii cū ligamento fortiter ne ali quid ex p̄silio lubzicet extra: deīn eū suspēde sup ozificiūz olle vitreate: et pante marsupii ab oī pte ei' cū vga lignea vel ferrea subtili et qd egrediat de mucillagine trabe mul gēdo ad inferiora cū vga donec descedat mucillago in ollā. et fac id donec nihil egrediat a marsupio: deīn dissolue os ei': et liga itez magis iferi' a loco i quo ligasti p̄ et p̄cute ite rū cū vga quousqz egrediat tota mucillago: nā p̄siliū egre dief totū siccū ex marsupio cū hoc artificio. Et s' hāc for mā sūt oēs alie mucillagies. Et sunt qdā qz ponūt sup scia aq̄ calas et miscēt bñ: et ponūt i p̄no vel cribzo et ponūt do nec tota mucillago egrediat. s' p̄m' mod' ap̄ me ē melior.

¶ **Modus** extrahēdi mel ex anacardis.

a **Recipe** d' anacardis: et aufer pedez eoz. s' id qd adbe ret ramo eoz et pone in olla munda cū aq̄: et bulli

quousq; sup faciem aque videas natate sicut mel qd colli-
ges cu cocleari paulatim quousq; nihil remaneat de eo su-
per aqua: qd reponet et serva necessitati.

¶ Forma extrahedi cor seminū. i. medullas sicut cor car-
tami seic cucurbitae: cucumeris: citri: melonis: et silii.

a Lcipe de cartamo: et purga a supfluitatib' eius et si
bz aliquā hūiditate o3 deficet in sole. deñ pone
in mortario et frāge leuiter cortices ei': et frica ma-
nib' quousq; sepetur cortex a corde. deide cribra paulatiz
cū cribro scō ad hoc: qz cor ei' descēdet et cortex remāebit
sup cribz: et ita o3 fieri de alyis seib'. Et sunt q auferūt me-
dullā ei' cū manu sigillatiz et colligūt cor ei' cū forficibus
paruis vel cū vnguib': s; hoc op' ē magni laboris et nō po-
test fieri ex eis nisi modicū: et prior modus ē melior satis: et
est modus quo vsi sumus.

¶ Forma excoziandi grana alcherua: et est catapuciū ma-
ior siue pentadaetilis.

q Uādo accipiunt ex arborē sua recētes sunt a cor-
tice suo difficilis sepatōis. Et q vult excoziare ea
sine labore o3 q extēdat in sole calido et dimittat
tota die: et moueat hora p' hora: qe qñ sol calefacit grana fa-
cit crepare corticē illū ab oī pte ei' et facit egredi grana ei'.
colligat ergo ea q egressa sunt. Et si remanēt aliq grana q
nō sint sepatā a cortice fricent cū manib' vel cū pāno aspe-
ro quousq; egrediant mūdāta: et si aliq nō crepuerint po-
nant itez in sole donec crepēt et fiāt vt pus: s; si egēs exco-
ziari o3 qz in breui tpe pone patellā sup ignē donec sit p-
pe calefactō: et auferas ab igne: et pōe grana in ea: et misce
et sit calor patelle aliq rulu fortior calore solis: scindēt er-
go cortices et egredient grana. Uez ad auferendū corticē
ei' scōs ē labor magn'. Et pp hoc multū extrahūt oleū eius
absq; q auferat corticē illū. Et q vult auferre corticē scōs
nō hz igeniū aliū nisi mūdādo grana singl' vni post vni:
aut qstet ea leuiter sic dixi de grano cartami: et cribret. Ue-
rūtū ipsa adherēt sil' et globant pp multā eoz hūiditate:
qf o3 vt terant paulatī cū magna lenitate et igenio. Et fm
hāc formā o3 q terat grana abalgar. i. laureole et bacce: qz
sunt ppe figuram hozum.

¶ Modus excoziandi grana sisami.

a Lcipe de sisamo: et purga a terra q ē cū eo et alyis su-
perfluitatib': et pōe in vase fictili cū aq fra: et dimit-
te p noctē: et in mane cola et dimitte siccari pap' ab
hūiditate aq: et pōe in pecia lini forti: et liga os ei': et pcutē si-
samū ab oī pte ei' donec excoziēt totū: et pyce in vase: et p-
pce sup ips' aquā fras: et misce bñ: nā cū videbis corticē ei'
batate sup faciē aq' pyce cū aq'. Et fiat ita quousq; nihil re-
maneat ex cortice: deide sicca ab aq: et serua necessitati.

¶ Modus excoziandi amigdalas: et pincas: et nucas: et ce-
tera hozum similia.

o Mnia ista excoziant in aq' cala: et hoc ē notū oib'
Et sunt q ponūt in aquā fras p noctē et in mane ex-
coziant. Et sunt q ponunt in patella sup ignē parū
quousq; excozient. Et sunt q sepeliūt qñ recētes colligun-
tur in palea frumētī: qz tūc cadit cortex eoz supior.

¶ Modus deficcādi rosas ad reponendū eas.

a Lcipe de rosis cū fuerit i medietate sue aptōis n3
ad huc egressa folia eaz a camerula sua: et expone
soli cū tota camerula sua in fine mēsis aprilis: et ex-
pone eas soli eadē die q collecte fuerint: nā si reseruarent
vsq; ad mane: maxie coaceruante in vni minuerent mltū
i suo odore et rubore: et cū deficcās moue eas sepe i die: et qñ
marcescent aliter māferit et fuerit ppe deficcatoz: aufer
folia eaz a camerulis suis: et sua folia reposita. Et iā scitū
ē apd nos q ille q siccat codē die q collecte fuerint sunt
meliores satis: et ruboz eaz remanet in eis: et odor: et si non
possunt exponi soli eadē die q colligunt: o3 q ponant in lo-

co vëtofo in quo nō sit hūiditas: et sequenti die q cito po-
tueris ponant in sole donec compleat eaz deficcatio: et iā
scitū est q deficcatio eaz melior est in vmbra: nisi qz ē ma-
ioris laboris: et piculū ē ne dstruat odor et color eaz ppter
hūiditate q ē cā destructōis eaz qñ nimis remanet in eis:
qz ppter si volueris deficcatoz eaz in vmbra o3 q pōas
eas extēfasi loco calō pcul ab hūiditate et visites sepe et re-
uoluas eas assidue. s; in possibile ē q euadāt a deuaftatōe
qñ deficcant in vmbra. et o3 q reponat qñ cōplebit defic-
catio eaz in vase terreo: et q stringat os ei' q odor et color
remaneat in eis: et scitū ē q siccauerit lib. x. rosaz mūda-
taz puerntē ad lib. i. qñ erūt sicce: et si rose erūt ex monti-
b' possibile ē q remaneāt pls: et rose de mōtib' sunt fortio-
ris odoris qz ortulane: et aq q fit ex ortulanis: et itez de oi-
bus herbis et de oī flore qz odor et virt' fortior est eaz que
nascunt in mōtib' qz nascunt in ortis et locis depressis.

¶ Modus deficcādi violas.

v Sole colligūt i mēse aprilis: et o3 q flores violarū
ce' ligāt qñ sūt i fine bonitatis et maturitatis et ex-
tēdant in sole eadē die q colligūt sic dixi de rosis:
neq; pls neq; min' q vult colorē et odorē eaz suare sic est
viole montiū sunt meliores ortulanis: et lib. x. ex recētib'
puertunt ad vñā qñ sicce fuerint. sicut et rose.

¶ Forma deficcādi oēs cortices radicū sic feni: apy: scario
le plātagis: buglosse: et cortices radicū mori.

m Qd' deficcatois eaz ē iste. vt abltas eas bñ ea die
q colligūt a terra et luto: et abscissis folijs ab his ex-
cozia medullas ab eis i hūc modū vñāq; qz radice
p se qstet cū malleo puo ferreo. qz tali mō citi' et meli' se-
parabit cortex a corde: qz alio mō: deide expōe soli ea die: et
nō op3 vt expectes nisi vna die. qz dstruerēt: et maxie i tpe
hyemis. Et qñ siccas reuolue sepe i sole: et i nocte pōas eas
i loco vëtofo pcul ab hūiditate: et vdie pōe itez i sole dōcc
deficcēt: et si dies sit nebulosa sine apitōe sol' o3 q extēdas
eas i cribro ex paleis: aut sup craticulā ex cānis subtilib' et
suspēdas sup ignē: ita q calor ignis ascēdēs eas deficcēt. Et
q vult deficcationē eaz subito iminēte necitate op3 q acci-
piat patellā terrea latā: et calefaciat sup ignē: deñ auferat
ab igne: et extēdat sup eaz radice: aut aliū qd cūq; voluerit
deficcare. Et reuoluat sepe cū manu. et qñ patella refrigera-
bit: remoueat radices a patella. et itez calefaciat eā: et cale-
factaz tollat ab igne. et itez supponat radices. et faciat hoc
quousq; siccēt: et caueat ne dburant. Et hic ē mod' deficca-
tionis earum i hora necitatis magne. Et in diebus pluuię
nubium et humiditatum.

¶ Forma accipiēdi cortices citri: et ceteroz pomoz odo-
riferozum: et eozum deficcatio.

i Le q vult vt corticib' pomoz citri i deficcōibus
elligat illa q bñt maiore acetositatē itrisec'. qz cor-
tices eoz s; magis odoriferi. Et o3 q excoziēt illa
die q collecta s; ab arborē: tergāt ergo pmo cū mātli mū-
do et excozient cū cultello acute aciei paulatī leuiter: ne ac-
cipiat ex carne cū cortice: et silii mō o3 fieri ex citōys et alyis
pomis: deñ siccēt cū cautella: vt dixi: et seruētur necitati.

¶ Mod' ifūdēdi armōiacū: et gūmas q ponūt i medicis.

a Lcipe armōiacū. et pōe i aceto p noctē: et i mae aspi-
ce si armoniacū biberit totū acetū: et nō bñ fuerit
dissolutū addas d aceto pap': et dimitte dōcc bñ dis-
soluat totū. deñ pōe sup cribz ex setis. et frica cū manu do-
nec descēdat d cribro: et ligna ei'. et frōdes remaneāt sup cri-
bz. et sicvtere. Et s; hūc mōz ppenī oēs alie gūme siles ar-
mōiacō sic oppopōacū: serapimū assa fetida: bdeliū et silia.

¶ Modus faciēdi sigillū quo sigillantur troscisci.

a Lcipe frustū ligni hebani: aut buyi: aut eboris: aut
alteri' cuiuscūq; vis: et sit grossitudo ei' mensura
duoz digitoz: et latitudo triū: et lōgitudō vni' pal-

Liber

me: et pparet forma ei⁹ bñ. deñi seca ipm i lōgitudine ei⁹ in duas pres eqles: ita q⁹ vnicuiq; tabule sit grossitudo vni⁹ digiti: deide fac ambas facies ei⁹ politas lenes bñ iuicē coherētes. deñi sculpe i ābab⁹ facieb⁹ tabulaz sculpturas rotūdas f3 q̄titate trociscōz: quos voluerz sigillare: siue magnos siue puos. dñi sculpe iter vñūquēq; circulū nomē trocisci qd̄cūq; voluerz. .i. ex quo fuerit fact⁹: vt trocisc⁹ ro. vlt trocisc⁹ viol. et silūz. et sit scriptura opposito mō qñ trocisc⁹ fuerit sigillat⁹. reddat lra recta. Et q⁹ vult sculpe i vna tabula plura noia trociscōz opz q⁹ sigillet i ea diuersos trociscos f3 noia ipoz vñūquēq; trociscū i suo noie. Et q⁹ vult i vna tabula solū nomē vni⁹ trocisci: o3 q⁹ nō sigillet i ea nisi illā solā spēs trociscōz. Et qñ volueris sigillare cū ea trociscos o3 q⁹ iungas vñāq; tabulā cū oleo ros. et troc. dyani cū oleo viol. et sigilla f3 volūtate tuā. Et h⁹ ē forma sigiladi. S3 s⁹ q⁹ faciūt sigilla breuia f3 hāc formā. Accipe ex heba novel burz: et fac sigilla rotūda: et sculpe i vnoquoq; sigillo foueā rotūdā q̄te grossitudis ē dimidi⁹ trocisc⁹: vlt medi⁹ lupin⁹: et sculpe i vna ex tabulis nomē trocisci: si vis: et si nō vis dimitte planā vt possis ex ea sigillare diuersas spēs trociscōz. Et s⁹ q⁹ faciūt i hūc mōz sigilla mlta: sculpit i vnoquoq; sigillo nomē alic⁹ trocisci: et h⁹ ē forma eoz. S3 q⁹ vlt vt sigillū reddat trociscū f3 certū pōd⁹: o3 q⁹ faciat trociscū vñū: et pōderet eū recētē f3 q̄titate pōderis quā vult. et pfodiat i sigillo foramē trocisci ad mēsuraz illius. qz pōd⁹ eius erit secundum pondus illius.

Mod⁹ colādi potioēs et coctōēs: et figura colatorioz.

o Porter q⁹ hēas tria colatoria ad colādas potioēs et coctioēs syrupoz. Primū colatoriu sit min⁹ q̄ fm: et pān⁹ ei⁹ sit rarioz. et fm sit mai⁹ pmo: et pānus ei⁹ sit spissioz q̄ pān⁹ pmi: et tertium sit mai⁹ scdo. et pānus ei⁹ sit spissioz satis. et hec est figura colatorioz.

Modus clarificandi.

e Et q⁹ vlt clarificare aliq; potōez vlt syrupū sic syrupū d⁹ redicib⁹ vlt syrupū d⁹ isopo: aut d⁹ lapatio: aut quēcūq; aliū syrupū sic oxiel et spēs syrupoz et potionū oīuz qñ erit p̄plera decoctio eoz: o3 q⁹ pmo colēt i cribello ex setis. deñi suspēde colatoria oīa vñū itra aliū. .i. puū itra mediū. et mediū itra mai⁹. deide pōat i puo foliā cifolionū: vlt parmaz cōcussa bene a pulnere: aut de fetis equi bene ablutis: et impleat ex eis q̄si medietatē colatorū: et sint colatoria distantiā abiuicē q̄titate triū digitoz. et suspēde colatoria in pariete: et suspēde sub eis vas adrecipiendum qd̄ colabit: deinde infunde intra colatorium superius potionem coctaz vel id quod volueris colare: et dimitte sic colari per se sine aliquo contactu man⁹: et qz descēdet de pmo colatorio in fm et de scdo in tertiu: et si opileat aliqd ex colatorū a grossitie decoctōis: ita q⁹ nō descēdat ex aq̄ aliqd opz q⁹ effundas qd̄ ē in eo et abluas ipz a grossitie illa: et postea remitte decoctōez in eo: et dimitte donec clarificet: et fac ita donec descēdat tota decoctio: et pyce subaz eius et vtere decoctio ne clarificata: et q⁹ voluerit facere syrupū ex ea erit maioris iuuamenti et facilioz ad potandū.

Operatio salis alchali et est salnitrus qui ingreditur in medicinis multis.

a Scipe de herba illa q̄ d⁹ alchali et fac i terra foueā magnā et imple eā ex herba illa: dū ē recēs et accēde ignē i ea: et qñ erit obusta illa quā posuisti pōe d⁹ aq̄ sup eā: et fac ita donec fouea erit plene ex illa herba et tota herba erit bñ obusta et dimitte extigui ignē i frigidari cine re: deide detege: qz tu ide iuenies salē cineris petrificatus vel coagulatus in magno globo in fundo foueae qd̄ accipies et frāges in frusta et serua necessitati.

Modus dealbandi salem eundem.

f Volueris dealbare hūc salē. Accipe ex eo ita magno sic ē et tere: et cribra: et pone in vase: et pyce sup

cum tm̄ ex aq̄ q⁹ coopiat et superet eū duobus vel trib⁹ digitis et misce et dimitte descēdere feces ei⁹ in fundo vasis: et subtile supstet: deñi clarifica i hūc modū. Accipe frusta ex filtro mūdo quoz lōgitudine sit duoz palmoz vel āpli⁹ et latitudo duoz digitoz pōe caput vñū filteri in aq̄ et aliud p labiū vasis exeat pēdēs extra et suppone parasidē aliam sub filtro adrecipiendū qd̄ emanabit ex aq̄ p filterū et dimitte sic donec distillet aquā totā: quā pone in olla noua et pone eā in furno panis et dimitte p noctē vel ampli⁹: qz nictet in salē coagulātū sic cāphora: et si nō coagulat vna vice pone plurib⁹ vicibus donec coagulet. Et sunt q⁹ ponūt aq̄ illā in patella terrea noua et accēdūt ignē i b⁹ ea et sic coagulet et seruant.

Modus alius.

a Scipe de sodra et ē ille niger globat⁹ lib. i. et pōe sup per eā lib. vi. aq̄: aliter q̄m oz: et prepara scōz prepara rationē quā dixi: et clarifica distillado: et coagula et repone in loco humido vbi nō appropinat sol: qz dissoluetur sic salē cūccaz: et alij dicūt non: f3 o3 q⁹ ponatur in sole et non tangat ab humiditate: quia referuabitur melius et non liquefiet.

Modus comburendi alchali albificatum.

a Scipe ipz et tere et obure scōz disciplinā quā dixi in oburedo plūbū in tractatu pmo.

Forma desiccādi radices aristol. lon. et affodilloz et est eradriula: h⁹ spēs luf. i. serpentarie et radicē diptami: et ē aqem sbalē et radicē alfesyre. i. vitis nigre: et radicez altee: et radicē abalchaim: et radicē buglosse: et meu. et fu. et satbirio: nū: et seacacul. i. sigilli salomonis: et radicez mori celsi: et alias radices similes his speciebus.

o Porter q⁹ lauent ea die qua effodiunt: ita bene q⁹ mudent a terra et aluto q̄ adherēt eis: deide icide in frusta parua et fige in eis filū: et deide iter vtrum qz frustum ne se contangant et expone vto in loco vbi vētus frequenter sufflet: vel si est hyems suspende ad fumū donec siccentur et serua necessitati.

Modus colligendi herbas medicinales et tempus repositionis earum.

o Porter q⁹ herbe colligant in tpe sereno claro non ventoso. Et nō o3 q⁹ colligant nisi i fine bonitatis et maturitatis eaz et suo tpe: et non qñ iā sūt p̄supre vetustate: vel p̄p aliquā ifirmitatē eaz. Et herbe q̄ colliguntur in terris montuosis et duris sunt fortioris virtutis: q̄ ille que colligunt in vallib⁹ et terra pingui et viridarys et hortis. Et o3 vt eligas ex herbis que sunt magis ramosae: que sunt p̄plete cū seminib⁹ suis sicut debēt esse: sicut sticados arabicū: et mescamethasar. i. mentastrū: et basach. i. tribuli marini: et ysopus: et silia. Et flores o3 colligi ante q̄ capāt sicut flos alchanē. i. cotulla ferida: et camomille: et viole: et cābac. i. yensemi: et silia. S3 tēpus colligēdi fruct⁹ ē: qñ sunt bñ maturi: sic yua: ficus: et dactili: pira: pruna: et silia. Et seia o3 colligi qñ incipiūt siccare et cadere: et ante q̄ cadat sup ea aq̄ q̄ destruant. Et tēpus colligēdi radices et ramos et cortices est: qñ incipiunt cadere folia earum.

Forma exprimendi succos plantarum.

o Porter q⁹ succi plantaz ex folijs et ramis eaz exprimant dū sunt adhuc tenere: sic memithe: gasid sempuua: succus ypogstidos: absinthij: et silij. Et opz q⁹ vulneret planta: seu arbor qñ volueris accipere lac eius vel lachrymā donec viger adhuc i terra nō postq̄ est emulsa: sic cū volueris facere opii euforbiū: et silia.

Modus desiccādi omnes herbas.

g Generalr scire debes q⁹ radices: et folia: et rami nō debēt desiccari aq̄ sint abluti a terra et a foridib⁹ eoz et q⁹ desiccēt i loco vbi nō sint hūiditates.

Modus repositionis herbarum et florum et seminum et aliozum ad seruandum.

Portet q̄ reponas flores herbarū medicinaliū in capsis ex ligno. Et semina strigant̄ in saccul̄ ex corio v̄l papiro. q̄ iuuat ea ad meliorē cōseruationē. Et hoc s̄m s̄miam Dia. Et repō reꝝ humidaz sic sūt r succi: r gūme ligde r cōfectiōes: r silia: d̄beat esse in vasis grossis de vitro: vel de terra vitreata v̄l de argēto vel cornu: r silibus. S̄z medicie molles: q̄ sūt cōueniētes medicis oculi de bēt reponi in vasis encis. S̄z vnguēta in qb̄ igrediūt̄ p̄x r ablatrā r acetū oꝝ q̄ reponas i vasis encis. Et piguedies r cerebella: r oē pigue oꝝ reponi i vasis factis ex stanno. Et oē q̄ est ex puluerib̄ si est puluis yerepigre. r silia: oꝝ reponi in vase terreo stricti ozificū: r oppillet̄ os eius cuz cera vel creta ne resoluant̄ r minuat̄ v̄tus eoz. Et opꝝ q̄ reponat̄ rob sic v̄ue r citonioꝝ r maloz r myrti. r siliuꝝ i vase terreo nouo. q̄ terra trahit ad se hūiditateꝝ q̄ est in eis. q̄ magis p̄seruant̄ a destructione. Et olea debēt reponi in vasis vitreis r os vasoꝝ stringi d̄z ne destruant̄ r feteāt. Et oꝝ reponi oēs spēs arōaticas c̄bete r gallie r oēs spēs aromaticas ad aromatizādū i vasis aureis v̄l argenteis deauratis aut in vasis ex porcellionib̄ v̄l ex vitro. Et oē acetosum q̄ d̄z fuari oꝝ reponi in vase linito cera vel pice. r oꝝ reponi in vase vitreo oē vinū q̄ h̄z subam eq̄lez: q̄ ē signū sup durabilitatē eius: r sup p̄hibitionē sue corruptiōis r oē vinū c̄ suba est iequalē: signū est sup corruptionē ei⁹ facilem r q̄ diu nō possit seruari oꝝ fuari in vase terreo vt terra exsiccat hūiditatē ei⁹ supflua q̄ est cā sue corruptiōis.

Modus colligendi collogntida r desiccādi eam.

Colligende debēt colligi in fine mēsis septēbris. q̄ tūc sunt in fine bonitatis eaz r maturatiōis. Et oꝝ q̄ nō colligas ex eis: nisi illas q̄rū cor declinat citrinitati: r q̄n̄ incipiunt folia eaz excicari r attenuari r elige ex eis maiores in q̄ritate. r oꝝ q̄ nō accipias illā q̄ ē sola orta in sua arboꝝ. q̄ ipsa est multū mala r p̄niciosa. S̄z modus desiccatiōis eaz ē q̄ custodias eas b̄n̄: q̄ nō desiccant̄ in breui tpe. pone ergo eas in sole r verte eas q̄l̄z die sepe r in nocte pone eas i loco remoto ab oi hūiditate r custodia b̄n̄ donec siccent̄: r q̄ nō poterit eas desiccare in sole: q̄n̄ t̄ps erit fortasse nubilosus: oꝝ q̄ implet̄ fila ex eis i fixis r suspēdat p̄pe ignē ad fumū vt desiccent̄: r cū b̄n̄ desiccate fuerint munda eas a cortice suo r a seminibus q̄ sunt in eis: r serua medullam earum in corio.

Completus est sc̄bs tractatus. Incipit terti⁹ tractat⁹ de p̄paratione medicinarū q̄ sumunt̄ ex aialibus.

Forma comburendi oēs species conchilium.
Portet q̄ vult comburere testas cōchiliū q̄ terant̄ r ponant̄ in olla mūda: r ponat̄ olla in furno figuli vna nocte. deide extrahant̄ si sunt combuste sicut cinis alb⁹ b̄n̄. si nō aut̄: ponas iterū in furno panis: vel eodē: r dimitte donec sint alba calcinata. Et sūt q̄ ponunt cocleas sup prunas: r exsufflant̄ r dimittūt̄ donec fuerit albe r terunt̄ r ponunt sup testā terream sup carbones r exsufflant̄ donec sint albe s̄m voluntatem eoz.

Forma comburendi cortices ouorum.
Portet q̄ aspicias ad illud q̄ dixi de cōchilijs: et combure sicut dixi de eis: q̄n̄ idēz est modus nec plus nec minus.

Forma comburendi cornu cernorum.
Lcipe de cornu ceruino sic est: r pone sup prunas r exsuffla dōec albescat. Et q̄ vult cōburere s̄m aliā formā frāgat eū in frustra r ponat̄ i olla: r faciat sic dixi de cōchilijs.

Mod⁹ ablutionis eius.
Ed q̄ vult eū lauare lauet s̄m disciplinā quā diximus in ablūdo scoria: r vtat̄ eo in medicis oculorum q̄n̄ currūt ad eos humores: r ad bothoz r ad grossiciē palpebrarū. Et q̄ facit ex eo dentifriciū purgat dētes a sordib̄. Et s̄z hāc formā p̄parant̄ oēs yngule r solec.

Forma comburendi.
m Ocus eoz est sic mod⁹ cōbustiois cocleaz. Et sūt q̄ ponunt sup prunas r exsufflat̄ donec dealbant̄.

Ablutio horum omnium.
s Ed ablutio cōchiliū adustoz r corticū ouoz r cornū: est sic ablutio c̄bachinē nec pl̄s nec minus.

Forma comburendi setam vel siricum q̄ administratur in diamusco.

a Lcipe de folliculis sirici noui q̄ nōdū p̄transcūt annum v̄nū r apert̄ r extrabe v̄mes mortuos: q̄ sūt i eis r purga eos b̄n̄: r pone i fundo olle noue: r pone sup os eius lapidē: r pone ollā sup ignē: r fac sub ea ignē leuē: vel pone eā in furno panis: r nō oꝝ vt adurant̄: sed solū assentur: ita q̄ possint teri: reponē: r vtēre.

Forma comburendi lanam.
l Quā eā b̄n̄: r pectina cū pectine: r pone in olla fictili: r cōbure sic cōburit̄ seta. Et sunt q̄ pectinat̄ cuz sua sordicie: r post lauāt̄ r faciūt̄ sicut dixi.

Forma abluēdi cinerem lane aduste.
a Lcipe cinerē lane: r pōe in paside r i funde sup eaz aquā r misce r expecta donec clarificet̄ aq̄: r cinis descēdat: r pyce illā aq̄ r fūde itēz sup illū aliā aq̄ r fiat vt p̄ tādū: dōec cinis n̄ p̄gāt lignā q̄n̄ gustat̄: s̄z sit stiptiv⁹ gustui: postea sicca r sua: r pōe i medicis oculoz.

Forma comburendi sartā. i. cācros ad dādū in potu illis quos mordit canis rabid⁹. r ad dādū p̄fificis r emoptoicis

Lcipe cācros fluuiales viuos q̄n̄ sol fuerit i signo arietis. xij. die mēsis itelligo lunaris. r pōe in atano: v̄l i furno panis quousq̄ cōburāt̄ r nō cōuertāt̄ i cinerē. Et qdā icēdūt atano: cū lignis vitis. r forma ē eadem. Et qui sūt pro p̄fificis r emoptoicis absindūt pedes eozum r dentes. r sic comburunt.

Mod⁹ cōburēdi scorpiones ad frangēdiū lapidem.
Lcipe decē scorpiones viuos. r pōe i olla noua. r luta eā cuz pasta: aut cū terra. r pōe i furno: r accēde ignē i eo cū lignis vitis quousq̄ calefiat. r dimitte ibi ollā die ac nocte. r extrabe. r da cinerē hoz i potu i hora dolous renū q̄n̄ fuerit ex lapide grana. vi. i pōdere cū s̄rupo d̄ radicib̄. q̄ frāgit lapidē. Et sic q̄ ponūt ollā i atano panis: r dimittūt̄. x. horis: postea terūt scorpiones r seruāt̄.

Mod⁹ cōburēdi tiros q̄ administrat̄ i tiriaa r alios sp̄etes.
Lcipe serpētes tyrias feminas q̄ sūt rubei coloris r b̄n̄t caput extēsum: venare eas hyeme in locis vbi sunt p̄pe aquas r arboꝝ: r pone in olla noua. r luta os ei⁹ cū argilla r pilo: r mitte i furno nocte vna. Accipe ergo d̄ cinere hoz. r mitte i alcōfol. aut tere r p̄fice cū olo r fac emplm sup scrofulas. q̄ liq̄faciet eas: r sic opꝝ cōburi serpētes alios nisi q̄ debēt cōburi per ampli⁹ tēp̄. q̄ ipsi sunt maiores corpore: r pinguios: r operatio eoz in scrofulis est sicut opatio tyrozū.

Forma cōburēdi caput tyri q̄ ponit̄ in alcōfol.
Lcipe de capitib̄ tyri stati post abscisionē eoz absc̄ q̄ saliat̄: r pōe i olla fictili vitreata. r inolve eaz pasta. r pōe eā sup ignē ex prunis. r n̄ oꝝ q̄ cōburāt̄ ita q̄ fiat sic carbōes: s̄z r̄māeat i eis aliqd hūiditatē: q̄ p̄t̄ teri soluz r cribzari.

Forma cōburēdi leporē pro illo qui h̄z lapidem.
Lcipe leporē: r decolla: r pōe i ollā nouā cū suo corio: r cōbure dōec fiat cinis. deide tere cinerēz istū r da ex eo. s. y. q̄ est mirabilē i frāgēdo lapidem.

Forma cōburēdi yricios r ranulas.
c Cōbure sic dixi d̄ lepo: e t̄n̄. nec plus. nec min⁹.

Forma cōburēdi yridies q̄ administrat̄ i egritudib̄ gule.
Lcipe d̄ pullis yridinū añq̄ nascant̄ plume eoz. Et dixit. s. oꝝ q̄ cōburant̄ cū plūis eoz. r q̄ ponat̄ sup eas aliq̄tūlū sal. r ponat̄ i olla noua: q̄ copiat̄ r luteat̄: r ponat̄ sup prunas: vel i furno panis dōec cōburāt̄:

Liber

et serua: et vtere qm oportuerit. Et dixit Dya. q. g. acceperit yridines cu mfe eaz. et coburet i olla. et miscuerit cinerez eaz cu melle. et posuerit i oculo q. acuit visus. Et q. vsserit eaz eo b. achos iuuat. et pfert tumori gutturis: et fe. et sgnan/tic et tumori vuc.

¶ Forma colligedi catarides et reponedi eas.

o Portz veneris eas i tpe vis. et elige ex eis rubeas magnas: leues tactu. Et caue a nigris et aspis: et habeat venator i manu sua forficulas d. ferro: vl. d. ligno: et ponat eas cu ill. forficul. i vas stricti ozificij. deiu p.oe sup eas oleu ver: et suspede i sole plib. dieb. d.oe putrescat. et vtere. Et sut g. oburunt eas sic oburunt yridies. Et dixit Dya. q. catarides q. g. iant i tritico ff. cale. et oz vt ponant i vase no vitreato: et copiat os vasis cu pano leni: et pfozet fund. olle: et ponat ozificiu olle sup fumū aceti fortis bullietis et dimittat sup fumū illū: d.oe catarides moriant: et ifige in eis filū lini. et serua. Et fortiores catarides si q. trāsmutat i diuersis colorib: et habet maculas citrias: et si magni coz poris lōge et plene: et q. sūt vni. coloris absq. q. trāsmutent ad diuersos colores sunt debilis operationis. et iste est modus omnium rpecierum cantaridarum.

¶ Forma colligedi stercus canis qd administratur in medicina gutturis.

o Portz q. eligas sterc. qd ē albū: qm signū ē q. fuit ex comestione ossiū. et colligat recens vni. diei vel duoz: et fac eū sicari: et serua necessitati.

¶ Forma colligedi sanguine testudinis aquatice qui administratur in medicina venoz.

a Lcipe testudinē aq. et p.oe eā resupinā sup passides et abscide caput ei. et subito. et dimitte egredi sanguinē ei. et qm coagulabit opi passidē cu cribro ex setis vl. pāno lini: et expone soli: d.oe siccat: et serua: et dosis ei. qm tyr. mordebit haies ē. 3. ii. .xii. .3. iij. aceti: et tertia die detur pondus. 3. i. cum. 3. v. aceti. qz est cura verissima.

¶ Forma colligedi sanguine aialiu q. ponit i medicis venenis pferētib. sicut est sanguis ed. anserū et silium.

o Pz vt eligat aialia hmoi sana: et iugulet vniūq. d.oz eozum: et p.oe sanguinē ei. in vase vitreo mundo. et exsicca in sole: serua: et vtere.

¶ Forma accipiēdi cerebella aniu: que administrantur in medicina coitus.

b Et sunt auicule quaz cerebella sūt neāria vt accipiant: sūt auicule q. nidificant in domib: et venari debēt in autūno vel vere. et decolles eas et uelle cerebella eaz: et pone i vase mūdo et purga a vētriculis circūdātibus ea: et p.oe cū eis p. oib. x. cerebell vitellū vni. oui recētis: qd fuerit ex gallina q. hūerit masculū et cōfice sil: et p.oe i patella sup cinerē calaz: et dimitte quousq. coagulet et desiccat ab hūiditate q. est in medicamine: et aufer ab igne et p.oe in sole vt desiccat: aut pone itez sup ignē d.oe siccat: et vtere in medicis coit. Et sūt q. faciūt hoc medicamen sine vitellis. Et sūt q. vtunt ita recētib. sic extrahunt a caputib. post decollationē. Et sunt q. addunt cerebell. et ouis p.az mell. et coagulant sup ignē et seruant: et vtunt.

¶ Modus accipiēdi fel oium aialiu quadrupeduz et volatiliū et forma reponēdi ea.

a Lcipe fel dū est recēs et liga os ei: et pone i olla cu aq. bulliet: et dimitte ibi tāto tpe quo posses facere tres passus et extrabe statim ab aq. et desicca i loco vmbroso nō hūido: et serua: et vtere. S. z. fella qb. volum. vti in medicis oculo: oz ligari ozificia eoz cu filo lini: et pone in vase vitri in quo positū ē aliq. tūlū mell: et ligetur aliud caput fili oz. vasis: et seruetur necessitati.

¶ Forma accipiēdi coagula oium animalium.

a Lcipe coagula aialiu dū sūt recēter mortua. s. post q. de collaueris et iuoluas ea sale et suspede ad sole: et serua.

¶ Forma extrabedi hūiditate d. liacis.

Lcipe haalqā. i. liacas: et statim cū accepis pfoza carnei. cuz cultello acuto. qz exhibit ex ea hūiditas multa viscosa: q. est vtil. ad euellendum pilos palpebrarum et vtere in vnguētis q. ponunt in fronte ad p. bendum humores venietes ad oculum.

¶ Forma accipiēdi vrinā infantiu q. p.oit i medicis acutis.

o Portz q. colligas vrinā infantiu in vase plib. diebus. Et qm colliget fex ei. i fundo vasis residens pyce subtile ei. supnatās: et fac ita plib. dieb. donec colligat satis ex fece ei: et vtere ea ita ligda sic est: vel sicca. et reponē: qz est acuta sicut sal armoniacum.

¶ Forma seruandi aquā marinā ne corrumpatur.

a Lcipe aq. marinā clarā mūdā cui nihil sit admixtū ex aq. dulci et repōe i vase nono: qz piguedo ei. si nict. Et sūt q. coquūt eā bñ añq. ipam reponunt.

¶ Forma faciēdi glutē ex cozys bouis et pecudū: qd ponitur in emplastris crepature hernie.

a Lcipe de extremitatib. cozioz bouū aut pecuduz. i. coria manuū: et pedū et capituz: et abluē bñ ab oforde eoz et a terra. et imple ex eis ollā magnā et cooperi coria: cū aqua: et p.oe ollā in furno panis a pncipio noctis vsq. mane: deide extrabe et cola. Et si aq. coagulat bñ: si nō opz q. itez ponas i furno fa vice vel plis donec aq. illa i grosset. Et qm erit refrigerata coagulet: deide icide in frustra: et dimitte sicari in loco ventoso nō humido vel calido donec fiat sicut vitrum: et serua.

¶ Modus pparadi adipis et rponēdi eas s. z. doctrinā Dia.

a Lcipe de adipe s. m. voluntatē tuā sic adeps byrci vel pecudū seu porcoz. et silū. Et accipe de eo q. ē magis pignus sic ē adeps renū vel cirb. vētris: et p.oe i vase: et pyce sup eū de aq. pluuiāli fra: et frica manib. bñ et purifica a sanguine ei. et venis et pellicul: et laua itez donec mūdet et albescat: deide pone in olla noua: et capacitas sit dupla a q. sitate sepi: et p.oe sup ipz aquaz q. copiat: et pone vas sup ignē paruū leuē: et misce d.oe dissoluat. Et cū dissolut fuerit adeps pyce i vase: qd heat aquā fraz: et lana et absterge ollā suā bñ: et dimitte eā sicari ab aq. et liq. fac fo adipe: et itez pyce sup aquā fraz: et sine ifrari. et fac hoc tertio vo vice: dissolue sine aq. et pyce i vase: qd sit calefactū: cū aq. cala: et collige qd clarificabit ex adipe: et pyce subas si est aliqd: et reponē necessitati: et s. m. hūc modū pparat piguedo porci et vrsi: et aliozum animalium.

¶ Forma pparadi adipē renū vaccaz.

a Lcipe ex eo et munda a sua pellicula et abluē cū aq. maria: et p.oe i mortario et tere bñ: et pyce sup eum aq. maris dū teris: et facias hoc sepe: tādē p.oe i olla fictili et sup eū pyce aq. marinaz q. copiat: et coq. tādiu q. sumat odor nā: deiu p.oe ad oēs lib. iij. adipis. 3. iij. cere: et liq. fac sil. Et qm ifratū fuerit accipe supiore ptē ei. et p.oe i olla noua et expone soli q. 3. die copta pāno vt albificet. et recedat odor ei. et fetoz. Et sūt q. ponūt i vase puo sic fit ex cera qm dealbat: S. z. adeps bouis oz pparari i hāc formā. Primo abluē cū aq. maria vl. cū aq. et sale s. z. formā supradcā: d. m. coq. cū tāto bono vfo q. ruz ē adeps. et qm bullierit duabus ebullitōib: oz q. auferas ollā ab igne: et dimittas adipem. xiiij. horis. et si remāserit i eo defetore aliqd: p.oe i alia olla noua. Et sūt q. abluūt sine sale p. egritudib. qb. nocet sal. Et q. pparat in hunc modū nō est magne albedinis. et sic pparabis adipis omnes et sepes.

¶ Modus pparationis adipis anse: et anatis.

a Lcipe adipis eaz qm recēter fuerūt occise et purga bñ a pellicul. suis. et p.oe i olla noua terrea. et capaci tas sit dupla q. sitat: adipis: et copi vas: et p.oe i sole calissi mo: et aufer qd dissoluet ex adipe. et p.oe i alio vase: et fac ita assidue ad illū s. m. clarificādū q. egrediet ex eo: d.oe nict d. co remaneat: deiu accipe qd clarificatū fuerit: et repōe in loco ffo: et vtere i neccitate. Et ille q. vult facere op. cū ppa

ratōe oꝝ q̄ dissoluat cū in olla duplici s̄m hāc formā. Acci
pe ollā nouā ⁊ pone i ea de adipe: ⁊ hāc ollā pōe itra aliam
ollā plenā aqua: ⁊ pōe ambas sup ignē: ⁊ q̄qd dissoluet d̄
adipe clarifica i alio vase quousq; tot⁹ dissoluat: ⁊ reponē
in loco fro. Et sūt q̄ p̄ciūt sup eū modicū sal q̄n reponūt.
q̄ fert latitudinē q̄n miscet cū medicis iuuatib⁹ ad hoc.
Et qd̄ est de eo sine sale ⁊ fert doloribus m̄ficis: ⁊ ponit in
emplis q̄ ponūt sup oculū ⁊ scissuris labioꝝ ⁊ dolorib⁹ au
ris ⁊ asp̄itati faciei: ⁊ meliorat colorē. Et q̄ vult suare sep̄i
anatis vel galline. ⁊ silū: qd̄ciq; hoꝝ volueris dū ē recēs
laua bñ ⁊ sepe: ⁊ cola i ymbꝛa p̄ cribꝛuz: ⁊ q̄n fuerit siccum
pone i pāno lini cōprime bñ: ⁊ liga cū filo lini: ⁊ suspede in
ymbꝛa ⁊ dimitte multis dieb⁹: ⁊ pone i pāno nouo ⁊ sua i
ymbꝛa. Et sūt q̄ ponūt i melle ⁊ reponūt p̄ ampli⁹ t̄ps.

¶ Forma p̄parādi cerebella aialū ⁊ reponēdi ea.

¶ **a** **L**cipe cerebella sic sūt sc̄ctia: ⁊ uelle a crane⁹ su
is: ⁊ purga fricādo cū manu: ⁊ q̄ fra ⁊ laua bñ ⁊ co
la cū pāno ⁊ reponē. Et sunt q̄ lauāt sic: ⁊ ponunt i
olla duplici ad ignē: donec liq̄fiat medulla ⁊ colāt i aliquo
vase terreo nouo. Et q̄ vult reponere sine p̄paratiōe faciat
vt docui de sepis gallinarum ⁊ anserum.

¶ **M**od⁹ p̄parādi medullas aialū ⁊ reponēdi eas.

¶ **a** **L**cipe medullas sic sūt recētes ⁊ extrabe ab ossib⁹
suis: ⁊ purga fricādo cū manu: ⁊ pōe de aq̄ fra: ⁊ la
ua bñ: ⁊ cola cū pāno ⁊ repōe. Et sūt et̄ q̄ lauāt sic:
ponūt in olla duplici: ⁊ ponūt ollā sup ignē ⁊ dimitunt do
nec liq̄fiat medulla ⁊ colāt in alio vase: deide accipiunt il
lud colatum clarificatum ⁊ reponūt in vase terreo nouo.
Et q̄ vult reponere sine p̄paratiōe op̄s q̄ faciat sicut do
cui de adipibus gallinarum ⁊ anserum.

¶ **F**orma seruādi cucherach. i. yfopum humidam.

¶ **a** **L**cipe de lana succida ⁊ sordida sic tondit ⁊ laua i
vase aliquo quousq; colligat de pinguedie sua su
pernatate in aq̄ satia. postea cola aquā ab ea: ⁊ po
ne piguedinē in vase eneo ⁊ pone sup eā aquā: ⁊ bulli pau
co igne: ⁊ accipe piguedinē illā colatā: ⁊ pōe i parasside cuz
aq̄ fra sepe. Et mod⁹ abluēdi est q̄ misceas satia cū manu
quousq; ascēdit spuma ei⁹: deide accipe parum aq̄ maris ⁊
pyce sup illā spumaz: donec geseat ebullitio: ⁊ collige pin
guedinē illā mūdā: deide adde sup eā aliā aquam: ⁊ misce
donec ascēdat spuma ei⁹: ⁊ pyce sup eā paz aq̄ marie: ⁊ q̄n
generit spūa ei⁹: collige piguedinē eius q̄ sup aquā nataue
rit: ⁊ frica cū manu: ⁊ sinō videris aliqd̄ ex forde ei⁹ in ea
bñ: sed si aderit itez laua s̄m hāc disciplinā: ⁊ est q̄ p̄ci
as sup eā aquā aliā: ⁊ muta aq̄ sepe dōec albescat. Et hoc
opus oꝝ fieri in sole calō: deide repōe ⁊ sua. Et sunt q̄ acci
piūt de illa piguedie: ⁊ ponūt in vase qd̄ sit calefactū aqua
cala: ⁊ ponūt sup eū pānū vnū grossū ⁊ exponūt soli quous
q̄ ingrosset piguedo illa bñ: ⁊ albescat. Et yfopis humida
bona ē q̄n nō h̄z odorē lane: ⁊ q̄ ponit eā cū aq̄ fra i coctea
⁊ agitat dealbat: ⁊ nō repiet in ea aliq̄ asperitas nec aliqd̄
coagulatū sic reperit in illa q̄ ē adulterata cū cera liq̄facta
cū pice: vel cū sepo. Et vt⁹ h⁹ est calā: ⁊ mollit apata dura ⁊
maxie apata stōi ⁊ m̄ficis. Et ponunt i multis vnguētis ⁊
emplis: ⁊ adustio ei⁹ est q̄ ponat sup ignē i olla noua: ⁊ di
mittat ibi: dōec fiat sic cinis: ⁊ igrosset piguedo ei⁹. Et sūt
q̄ colligūt fumū eius ⁊ ponūt in medicis oculoꝝ.

¶ **M**odus colligēdi sterē ifantiū qd̄ admistrat in medi
cinis egritudinū ozis sic dixit. S. in libro Almeymur scōm
sententiam antiquozum.

¶ **f** **A**ciebat venire pu: os ad domū suam: ⁊ faciebat
eos cōedere panē ⁊ lupinos: ⁊ erat hoc v̄plimuz
cib⁹ eoꝝ: ⁊ accipiebat sterē eoꝝ: ⁊ exiccabat: ⁊ v̄tebat i cu
ratiōib⁹ apatū ozis ⁊ in apatib⁹ fraudulentis: nā vngēbat
exteri⁹ cū illo stercoꝝ cū melle mixto: ⁊ iuuabat iuuamē
to maxio: ⁊ dixit i libro quē posuit i medicis simplicib⁹: q̄

gdā vsus fuerat multū isto stercoꝝ. Et sepe fuerat expt⁹
iuuamētū magnū. Et nō dabat pueris cōedere lupinos: nisi
vt stercoꝝ nō h̄ret trū fetore ⁊ dabat pueris comedere car
nes gallinaz ⁊ pulloꝝ ⁊ columbaz ⁊ stercoꝝ eoꝝ faciebat
eandem operationem nec plus nec minus.

¶ **F**orma coq̄ndi mel cū aq̄ ad faciēdū sirupos.
¶ **a** **L**cipe de melle albo mūdo vni⁹ āni: qd̄ h̄eat pau
cū ardorē ⁊ sit fortis dulcedis: ⁊ qd̄ nūq; tetigit ca
lor ignis ⁊ pōe i olla terrea lati ozificū q̄ assimilaf alkafene
⁊ pōe i q̄lz mēsurā mell⁹ dōec mēsuras aq̄ clare: ⁊ fac signū
i latere olle vsq; ad quē locū puenit mel sine aq̄. dein accē
de ignē suauē sub olla: ⁊ q̄n mel bulliuerit munda a sorde
sua cū cacia: dōec reaneat mūdū ⁊ clarū: ⁊ misce ⁊ tūc cuz
pauco igne ⁊ caue ne cōburaf ⁊ d̄struaf: ⁊ q̄n mel descēde
rit p̄pe signū sue q̄stitatis qd̄ fecisti i olla: oꝝ q̄ p̄cias sup
eū. y. mēsuras aq̄ ⁊ t̄tina coctōe ei⁹ ⁊ misce absq; itermis
sioe dōec itez appropiquet signo sup mēsurā vni⁹ digiti.
Et sūt q̄ ponūt itez aliā aquā ad coquēdū ampli⁹ ⁊ colāt ⁊
reponūt i vase vitreo. Et oꝝ sic dixit. S. q̄ coq̄f i die claro
sereno geto ab oī v̄to: ⁊ caue ne cadat int⁹ aliqd̄ sordis ne
d̄struat mel ⁊ caueat a fumo lignoꝝ q̄n cogf. q̄ oꝝ q̄ ligna
sint sicca. ⁊ hic ē mod⁹. ¶ **F**orma dealbādi ceram.

¶ **L**cipe d̄ cera quā accepisti ab aluēari. cui⁹ color d̄
clinet albedini si potes. ⁊ si nō potes: d̄ cera mūda
⁊ meliori. ⁊ pōe i olla noua cū medietate q̄stitatis
ei⁹ ex aq̄ clara mūda. ⁊ pōe sup ignē dōec liq̄fiat cera tota
⁊ natet sup faciē aq̄. deide accipe vas vitri. cui⁹ ps exterior
sit lenis. ⁊ madesac eū i aq̄ fra. ⁊ submerge min⁹ medietā
tis ei⁹ i cera liq̄fca: ⁊ extrabe cū cera q̄ sibi adheserit. ⁊ di
mitte iffari cerā illā: ⁊ separa cerā illā ayase. q̄ ipsa ē h̄is
formā passidis. ⁊ fac ita donec totā cerā teli mō extraxe
ris: dein pōe istas formas i sole p̄sb⁹ dieb⁹ ⁊ volue sepe ab
oī pre eaz dōec albescat: ⁊ fiat cera alba. sic cerusa. Et sūt
q̄ dealbat eā i trib⁹ dieb⁹ i iulio: q̄n sol ē i maiori calore. Et
dixit Dya. q̄ s̄m hāc formaz possum⁹ dealbare gūmi ora.
q̄n d̄cogf i aq̄ maria dōec albescat. ⁊ ego fui expt⁹ illud. ⁊
non fuit verum. ¶ **M**odus alius dealbandi ceram.

¶ **c** **D**que cerā i aq̄ dōec nigrescat aq̄. pyce aquā illā
⁊ pōe aliā. ⁊ fac ita sepe dōec fiet alba. collige cerā:
⁊ serua. ¶ **M**od⁹ faciēdi gūmi ex marmore.
¶ **a** **L**cipe de marmore albo. ⁊ tere tritura grossa. ⁊ cō
misce cū glutio coꝝ. ⁊ facias lanas v̄l tabulas ex
eo sup petrā marmoreā planā. ⁊ dimitte siccare. ⁊
sūt q̄ accipiūt d̄ marmore pisto sic dixi. ⁊ faciūt cū terbeti
na liq̄fca sup ignē ⁊ fectōe mediocri. ⁊ extēdūt sup tabulā
marmoris dōec iffret. Et hec ē gūmi marmoris: qd̄ fit cuz
opatōe. Uez illd̄ qd̄ portaf ad nos nō vidi q̄r fiat: nec vi
di aliq̄ q̄ viderit. Et q̄ puluerificabit ex eo sup vulnera re
cētia q̄n sūt cū sanguie suo cōsolidat ea: nec finit ea facere
saniē. ⁊ ē ueniēs apostemati molli.

¶ **M**od⁹ faciēdi salem armoniacum.

¶ **a** **L**cipe lapides q̄ repiunt i sterqlinys balneoꝝ q̄ i
cēdunt cū igne sordiciei illi⁹ loci. ⁊ sunt lapides ni
gri q̄ coagulaf ex vtute falsedinis q̄ ē i illa sordicie. Accipe
ergo ex ill: ⁊ tere bñ. ⁊ pōe i olla ampli⁹ h̄ite ozificiū. ⁊ pōe
sup os ei⁹ parassidē terrea vitreatā: ⁊ p̄fora fūdū ei⁹ ⁊ luta
labia olle ⁊ passidis sil: ⁊ facias ei furnū discrete ita q̄ pos
sit i olla medio manere: ⁊ sint oīa ex terra q̄ possit substie
re ignē magnū: ⁊ luta of furni cū argilla: ⁊ accēde ignē sub
olla: ⁊ aspice foramē qd̄ ē i passide: si vider: ide egredi aq̄
v̄l vapore exire. dimitte foramē aptū sic ē. dōec egrediat
tota hūiditas illa. ⁊ icipiat fum⁹ egredi alb⁹ filis sali armo
niaco: tē oꝝ q̄ claudas foramē bñ. ⁊ augeas ignē tota die:
dein dimitte furnū iffari. ⁊ q̄n erit iffidat⁹ d̄tege vas. ⁊ frā
ge parassidē. ⁊ aufer salē q̄ ē i ea cū facilitate ⁊ serua.
¶ **S**init liber Seruitoris d̄ p̄paratiōe mediciaz simpliciaz